

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Lenka Kučerová

Právní jednání podnikatele
/Právne konanie podnikateľa/

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jaroslav Oehm

Katedra:

Obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu):

31. května 2011

Prehlasujem, že som predkladanú diplomovú prácu vypracovala samostatne, všetky použité pramene a literatúra boli riadne citované a práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa.....

Podpis

Pod'akovanie:

Rada by som sa poďakovala svojmu vedúcemu diplomovej práce JUDr. Jaroslavovi Oehmovi za poskytnutie odbornej pomoci a usmernenie v priebehu vypracovania diplomovej práce.

Obsah

Obsah	iv
Úvod	1
1. Právne konanie podnikateľa	3
2. Konanie menom podnikateľa	5
2.1. Konanie menom podnikateľa – fyzickej osoby.....	5
2.2. Konanie menom podnikateľa – právnickej osoby.....	5
2.2.1. Vnútorne obmedzenie konateľského oprávnenia a spôsob konania menom spoločnosti.....	8
2.2.2. Súbeh funkcií a konkurencia oprávnení konať menom spoločnosti	12
Súbeh pracovnoprávneho vzťahu a funkcie štatutárneho orgánu (jeho člena)	12
Súbeh funkcie štatutárneho orgánu (jeho člena) a zákonného zastúpenia.	
Súbeh konateľských oprávnení	15
2.2.3. Konanie menom spoločnosti pred jej vznikom	20
2.2.4. Konanie likvidátora	20
3. Zastúpenie podnikateľa	23
3.1. Konanie za spoločnosť vedúcim odštepného závodu alebo inej organizačnej zložky podniku zapísanej do obchodného registra (§ 13 odst. 3)	23
3.2. Konanie osoby poverenej určitou činnosťou (§ 15).....	28
3.3. Konanie inej osoby v prevádzkarni podnikateľa (§ 16).....	32
3.4. Konanie za spoločnosť prokuristom (§ 14).....	34
3.5. Zmluvné zastúpenie podnikateľa	45
4. Postavenie judikatúry v obchodnom práve	48
5. Navrhovaná úprava právneho konania v rekonštrukčných prácach súkromného práva	51
Záver	55
Zoznam skratiek	57
Použitá literatúra	58
Monografie	58
Články	60
Judikatúra	63

Motto:

„...ačkoliv svět rozumných tvorů má také zákony, které jsou svou povahou neměnné, neřídí se jimi tak přesně, jak se řídí hmotný svět svými zákony. Důvod tohoto zjevu je ten, že jednotliví rozumní tvorové jsou omezeni svou přirozeností, a podléhají tudíž omylům; z druhé strany pak je v jejich přirozenosti, že jednají podle svého vlastního rozumu. Neřídí se tedy ustavičně svými původními zákony; a dokonce se neřídí vždy ani těmi, které si sami dali.“

Charles Montesquieu (O duchu zákonů)

Úvod

Táto diplomová práca v žiadnom prípade neaspiruje na komplexné pokrytie problematiky právneho konania podnikateľa. To by nakoniec nebolo ani v jej rozsahových možnostiach. Snažila som sa skôr o postihnutie judikatúry vyšších súdov a jej prostredníctvom tak o zaplnenie niektorých nejasností zákonnej úpravy. V niektorých častiach práce som sa v záujme zachovania konzistentnosti textu nevyhla opakovaniu notoriét, no snažila som sa o ich maximálne zostručnenie. To však mohlo viesť k určitej nevyváženosti práce v zmysle, že niektoré inštitúty sú zmienené len v stručnosti, zatiaľ čo iným som sa venovala o poznanie podrobnejšie.

Pokiaľ by som mala rozsah tejto práce vymedziť negatívne, práca ponecháva stranou zodpovednostné vzťahy vzniknuté v dôsledku právneho konania podnikateľa a nezaobrá sa ani diskutovanou trestnoprávnou zodpovednosťou právnickej osoby.

Štruktúra práce viac-menej sleduje štruktúru zákona. Prvá kapitola sa venuje základnému uvedeniu do problematiky a rozlíšeniu právneho konania podnikateľa od obchodného vedenia a rozhodovania.

V druhej kapitole sa zaoberám priamym konaním podnikateľa, pričom sa zameriavam na konanie podnikateľa - právnickej osoby jej štatutárnym orgánom, určeným spôsobom konania v kontraste k obmedzeniu konateľského oprávnenia a následkom súbehu oprávnení konať menom podnikateľa. Stručne tiež zmieňujem zvláštnosti konania menom spoločnosti pred jej vznikom a niektoré aspekty konateľského oprávnenia likvidátora.

Predmetom tretej kapitoly je zastúpenie podnikateľa. Prevažne sa pritom zameriavam na hmotnoprávne zastúpenie a zastúpeniu podnikateľa pred súdom sa venujem len veľmi marginálne. V úvode rozlišujem a charakterizujem zastúpenie zmluvné a zákonné a ďalej sa venujem jednotlivým jeho typom, a to konkrétne konaniu vedúceho odštepného závodu alebo inej organizačnej zložky podniku (§ 13 odst. 3 obch. zákonníka), zastúpeniu osobou podnikateľom poverenou k určitej činnosti (§ 15 obch. zákonníka) a konaniu inej osoby nachádzajúcej sa v prevádzkarni (§ 16 obch. zákonníka). Zmluvné zastúpenie podnikateľa a jeho špecifický typ, prokúra (§ 14 obch. zákonníka), sú uvedené na konci. Podkapitola o zmluvnom zastúpení je

pritom myslená ako „zvyšková“ vzhľadom na to, že väčšinu aspektov zastúpenia som pokryla v častiach, ktoré ju predchádzali.

Štvrtá kapitola je zameraná na rozbor povahy a postavenia judikatúry v českom obchodnom práve. Zaradenie tejto kapitoly považujem za účelné hlavne z dôvodu hojného využitia judikátorného výkladu v texte práce.

Predmetom poslednej kapitoly je navrhovaná úprava právneho konania v rekodifikačných prácach súkromného práva, návrhu občianskeho zákonníka a zákona o obchodných spoločnostiach a družstvách.

1. Právne konanie podnikateľa

Obecná úprava právneho konania je obsiahnutá v ustanoveniach občianskeho zákonníka týkajúcich sa konania fyzických a právnických osôb a ďalej precizovaná v obchodnom zákonníku, kde je toto konanie viazané na podnikateľskú povahu a realizáciu podnikateľskej činnosti týchto osôb.

Aj napriek zjavnej odlišnosti medzi fyzickými a právnickými osobami, rozdiel v spôsobe prejavovania ich vôle nie je až tak výrazný. Pri tejto úvahe je nutné si uvedomiť, ako vo svojej učebnici pripomína Irena Pelikánová¹, že prevádzkovaný podnik sa nijak výrazne neodlišuje v závislosti od povahy osoby jeho majiteľa. Veľmi časté je tiež zastúpenie podnikateľa, či už na zákonnej alebo zmluvnej báze. Na druhej strane, zásadná odlišnosť je však vo formovaní vôle v týchto dvoch typoch osôb, čo je dôsledkom zložitej štruktúry osôb právnických, ktoré sú spravidla zložené z viacerých osôb fyzických.

V tomto kontexte je účelné spomenúť rozlíšenie medzi prejavovaním vôle navonok t.j. právnym konaním a jemu predchádzajúcim rozhodovaním. Rozhodovanie je proces vytvárania vôle, deje sa v rámci subjektu a právnemu konaniu logicky predchádza. Právne konanie je naopak prejavovanie vytvorenej vôle voči tretím osobám; jedná sa vlastne o uskutočňovanie právnych úkonov. Práve svojím zameraním „navonok“ sa odlišuje aj od **obchodného vedenia**² či riadenia spoločnosti a v žiadnom prípade netvorí jeho súčasť.³ Na rozhodnutie v rámci obchodného vedenia však môže právne konanie nadväzovať, a to v prípadoch, keď je to nutné k jeho realizácii.⁴

Odlíšeniu medzi právnym konaním a obchodným vedením sa venoval i trestnoprávny senát Najvyššieho súdu ČR, ktorý napríklad vo svojom rozhodnutí zo dňa 5. apríla

¹ PELIKÁNOVÁ, I.: Obchodní právo. 1. díel, Praha: ASPI, a.s., 2005, str. 303

² Termín „obchodné vedenie“ nemá svoju zákonnú definíciu, i keď je v texte zákona bežne používaným. Odborná literatúra ním rozumie „*průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních, finančních aj. otázkách běžného života.*“² Dôvodová správa k zákonu č. 370/2000 Sb. ho zase charakterizuje ako „*provozování základní hospodářské činnosti a rozhodování o záležitostech uvnitř společnosti.*“

³ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M.: Obchodný zákonník. Komentář. 12. vydanie, Praha: C.H.Beck, str. 34

⁴ ŠTENGLOVÁ, I.: op. cit. sub 3

2004, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, akcentoval nutnosť zmiňovaného odlišenia a pokračoval: „(p)od pojem obchodního vedení se zpravidla zahrnuje organizace a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama, vedení účetnictví (...) apod., jakož i rozhodování o podnikatelských záměrech. Pod pojem obchodního vedení pak nelze zahrnout právní úkony uzavírané společností s třetími osobami (...). V některých případech však na rozhodnutí učiněné v rámci obchodního vedení společnosti navazuje jednání jménem společnosti, a to tam, kde k realizaci takového rozhodnutí je nutné právní jednání ve vztahu k třetími osobám.“

2. Konanie menom podnikateľa

Podnikateľ – právnická osoba koná podľa § 13 odst. 1 obchodného zákonníka priamo štatutárnym orgánom alebo osobne v prípade osoby fyzickej. Zákonný text hovorí v tomto zmysle o „konaní menom“ v kontraste ku „konaniu za“ pri zastúpení.

2.1. Konanie menom podnikateľa – fyzickej osoby

Logickým predpokladom osobného konania **fyzickej osoby** je jej spôsobilosť k právnym úkonom. Obmedzenie tejto spôsobilosti však nemusí nevyhnutne znamenať aj zánik oprávnenia podnikateľa konať. Podstatnými by v tomto smere boli dve okolnosti – prvou je rozsah, v ktorom k danému obmedzeniu došlo, druhou je spôsob, akým na toto obmedzenie reagujú právne predpisy upravujúce podnikateľskú aktivitu subjektu.⁵ V prípade, že by norma s obmedzením spôsobilosti automaticky nespájala zánik podnikateľského oprávnenia, v rozsahu tohto obmedzenia by potom za podnikateľa jednal opatrovník – zákonný zástupca podnikateľa.

Napríklad ustanovenie § 12 živnostenského zákona umožňuje prevádzku živnosti menom a na účet osoby, ktorá nemá plnú právnu spôsobilosť. Za takúto osobu potom koná zodpovedný zástupca ustanovený jej zákonným zástupcom so súhlasom súdu. Povinnosť ustanoviť si zodpovedného zástupcu má tiež podnikateľ, ktorý nespĺňa predpoklady prevádzkovania živnosti.

2.2. Konanie menom podnikateľa – právnickej osoby

Právna úprava konania **právnických osôb** vychádza z tzv. fikčnej teórie právnickej osoby a teda z axiómy, že právnické osoby majú právnu subjektivitu a rovnako i spôsobilosť k právnym úkonom založenú zákonom. Oproti spôsobilosti prirodzených osôb má, samozrejme, spôsobilosť osôb právnických svoje špecifiká, obmedzenia dané ich fiktívnou povahou (napr. obmedzenie v určitých štádiách existencie právnickej osoby – podnikateľa ako konkurz, likvidácia).

⁵ SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2010, str. 163 - 164

Priamym konaním podnikateľa - právnickej osoby je jej konanie **štatutárnym orgánom**⁶. Ten je jej súčasťou a úkony ním uskutočnené sú preto úkonmi samotnej právnickej osoby. Ide o paralelu k osobnému, bezprostrednému konaniu fyzickej osoby. Súčasná zákonná úprava tak diferencuje medzi štatutárnym orgánom konajúcim priamo, v mene právnickej osoby, a jej zástupcom.

Základným znakom štatutárneho orgánu je jeho generálne konateľské oprávnenie (podľa ustanovenia § 20 odst. 1 občianskeho zákonníka: „(p)rávni úkony právnické osoby ve všech věcech činí (...) štatutární orgány“). Štatutárny orgán pritom disponuje nielen oprávnením konať navonok, ale i do vnútra spoločnosti v oblasti jej obchodného vedenia. Jozef Suchoža vo svojej učebnici obchodného práva⁷ uvádza, že *kompetencia štatutárneho orgánu je výlučná a nedeliteľná*, a teda, že vedľa štatutárneho orgánu podnikateľa nemôže existovať nikto s identickým kompetenciami v oblasti právneho konania tohto podnikateľa – právnickej osoby. V prípade, ak by osoby odlišné od štatutárneho orgánu boli spôsobilé konať s účinkami pre podnikateľa, takéto konanie by bolo nutné posúdiť ako zastúpenie.

Štatutárne orgány právnických osôb určujú príslušné právne predpisy, upravujúce štruktúru a činnosť týchto právnických osôb⁸. Pre jednotlivé typy obchodných spoločností a družstiev sú ich štatutárne orgány špecifikované v ustanoveniach druhej časti obchodného zákonníka. V nej je upravené ich postavenie, konateľská pôsobnosť ako i konkrétne predpoklady.

Od novely obchodného zákonníka z roku 1996 je pre **vznik konateľského oprávnenia** rozhodujúcim moment voľby, prípadne rozhodnutia o osobe (členoch) štatutárneho orgánu. Zápis v obchodnom registri má teda len deklaratívny význam. Konateľ, člen predstavenstva, (...) sa v období od konštituujujúceho rozhodnutia po jeho zápis preukazuje práve uznesením (rozhodnutím o menovaní, a pod.), ktoré je akýmsi

⁶ Táto terminológia spôsobuje určitý problém vo vzťahu k harmonizácii českého práva s právom európskym. Komunitárne právo tento pojem nepoužíva a namiesto neho operuje s termínom „orgán“. Napr. prvá smernica o obchodných spoločnostiach č. 68/151/ES stanovuje povinnosť zápisu všetkých orgánov, oprávnených konať menom spoločnosti a zastupovať ju pred súdmi, riadiť a kontrolovať ju, do obchodného registru. Pojem štatutárneho orgánu takto vymedzenému rozsahu nezodpovedá.

⁷ Op. cit. sub 5, str. 164

⁸ Napríklad štatutárnym orgánom štátneho podniku je podľa § 12 zákona č. 77/1997 Sb. jeho riaditeľ.

formalizovaným právnym titulom vzniku vzťahu medzi touto osobou a obchodnou spoločnosťou (družstvom).⁹

Ustanovenie § 29 odst. 1 obchodného zákonníka formuluje pravidlo ochrany dobromyseľnosti tretích osôb, ich dôvery v zápisy v obchodnom registri. Konanie osôb v obchodnom registri zapísaných ako štatutárny orgán podnikateľa, bude tak tohto podnikateľa zaväzovať bez ohľadu na to, či ním v dobe konania skutočne boli. Ak by však podnikateľ dokázal, že tretia osoba o rozpore zápisu s faktickým stavom vedela, takýmto konaním by sa viazaný nestal¹⁰. Rozhoduje teda viera v aktuálny stav zápisu a neskorší vývoj už právne relevantnú dobrú vieru nemôže narušiť.¹¹ Tá sa má skúmať z objektívneho hľadiska, nie na základe subjektívneho presvedčenia účastníka.¹²

V rozsudku zo dňa 9. mája 2000, sp. zn. 32 Cdo 2644/99¹³, Najvyšší súd ČR tiež judikoval, že *„negativní stránka principu materiální publicity obchodního rejstříku působí objektivně, bez ohledu na zavinění, a osoba zapsána v obchodním rejstříku se nemůže dovolávat vůči tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, nesprávnosti zápisu ani když nesprávnost zápisu způsobila jiná osoba nebo rejstříkový soud.“* V tom istom rozhodnutí Najvyšší súd tiež dovodil, že *„důvěry v zápis do obchodního rejstříku se nelze dovolávat tam, kde je zápis ve zjevném rozporu se zákonem“* (napr. zápis, že menom akciovej spoločnosti konajú dvaja členovia dozornej rady).

⁹ Op. cit. sub 5, str. 165

¹⁰ Toto pravidlo platí i naopak, a teda, že skutočnosť zapísaná v registri bude voči každému účinná odo dňa, kedy bol tento zápis uskutočnený.

¹¹ Rozhodnutie NS ČR uverejnené pod číslom 15/2001 Sbírkky soudních rozhodnutí a stanovisek

¹² Rozhodnutie NS ČR zo dňa 22. februára 2005, sp. zn. 29 Odo 161/2004. Najvyšší súd tu riešil situáciu, v ktorej bola žalobkyňa majoritným spoločníkom druhej zmluvnej strany upozornená, že osoba v obchodnom registri zapísaná ako jej konateľ bola zo svojej funkcie odvolaná. Žalobkyňa napriek tejto informácii kúpnu zmluvu s odvolaným konateľom druhej strany podpísala a svoju dobrú vieru neskôr dokladovala výpisom z obchodného registra uskutočnenom práve v deň podpisu zmluvy. Najvyšší súd prehlásil, že *„nelze akceptovat právní závěr o existenci dobré víry žalobkyně, že Ing. R. je statutárním orgánem úpadyňě“, a to aj napriek okolnostiam, „které uzavření kupní smlouvy předcházely, ani skutečnosti, že si žalobkyně ještě v den podpisu kupní smlouvy ověřila zápis Ing. R. a jako jednatele úpadyňě v obchodním rejstříku“, keďže „informace, které se žalobkyni dle skutkových zjištění soudů nižších stupňů dostalo, vzhledem k jejímu obsahu a k osobě, která ji učinila, musela u žalobkyně vyvolat důvodné pochybnosti o tom, zda zápis jednatele úpadyňě v obchodním rejstříku odpovídá skutečnosti. Na dobrou víru žalobkyně pak nelze usuzovat ani s ohledem na „pozdější praxi“ úpadyňě, když existenci dobré víry je nezbytné zkoumat k okamžiku uzavření smlouvy.“*

¹³ Uverejnenom pod č. 36 v zošite č. 5 z roku 2001 Sbírkky soudních rozhodnutí a stanovisek, tiež rozhodnutie NS ČR zo dňa 7. mája 2009, sp. zn. 29 Cdo 4553/2008

2.2.1. Vnútorne obmedzenie konateľského oprávnenia a spôsob konania menom spoločnosti

Ako bolo zmienené vyššie v práci, základným princípom vzťahujúcim sa ku konaniu štatutárneho orgánu spoločnosti je neobmedziteľnosť jeho oprávnenia zaväzovať spoločnosť navonok. Zákon totiž pre prípad takého obmedzenia stanovuje jeho neúčinnosť voči tretím osobám. Toto pravidlo je obsiahnuté jednak pri úprave jednotlivých obchodných spoločností (§ 85 odst. 2, § 93 odst. 4, § 133 odst. 2, § 191 odst. 2), ako i v obecnom ustanovení § 13 odst. 5, podľa ktorého *„(o)mezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu právnické osoby vyplývající ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu nebo z rozhodnutí orgánů právnické osoby není možno uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna.“* Samotný štatutárny orgán by však takýmto obmedzením viazaný bol a jeho prekročenie by mohlo viesť k vzniku zodpovednosti za takýmto konaním spôsobenú škodu, prípadne mohlo mať za následok sankciu vyplývajúcu zo zmluvného vzťahu medzi štatutárnym orgánom (jeho členom) a podnikateľom. Obdobne vysvetľuje Najvyšší súd ČR: *„(j)estliže podle ustanovení § 13 odst. 5 (a ustanovení § 133 odst. 2) obch. zák., vnitřní omezení jednatelského oprávnění není možno uplatňovat vůči třetím osobám, důsledkem nedostatku souhlasu dalších jednatelů s rozhodnutím učinit právní úkon není neúčinnost právního úkonu, jak je tomu tam, kde takový souhlas předepisuje zákon, ale jen odpovědnost statutárního orgánu za porušení právní povinnosti.“¹⁴*

Od obmedzenia konateľského oprávnenia je nutné odlišovať **určenie spôsobu konania**. To predstavuje samostatnú právnu kategóriu, od obmedzenia konateľského oprávnenia rozdielnu, a teda sa naňho spomínané ustanovenia obchodného zákonníka nevzťahujú. Rovnako judikoval dňa 20. augusta 2002, pod sp. zn. 28 ODO 198/2002, Najvyšší súd, keď zdôraznil, že: *„případy, kdy společenská smlouva či stanovy určují, že jménem společnosti jedná více jednatelů společně, nelze považovat za omezení jednatelského oprávnění ve smyslu ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák., neboť v tomto případě jde o určení způsobu jednání jménem společnosti podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák.“*.

¹⁴ Uznesenie NS ČR zo dňa 29.04.2010, sp. zn. 29 Cdo 2994/2008

V rozhodnutí zo dňa 31. mája 2005, sp. zn. 32 Odo 1224/2004, sa Najvyšší súd zaberal posúdením platnosti právneho úkonu vykonaného v dobe, keď právnická osoba resp. jej štatutárny orgán konal iným spôsobom než koná v súčasnosti. Došiel pritom k záveru, že z tohto hľadiska *„je vždy rozhodujúci rozsah a spôsob jednání štatutárneho orgánu spoločnosti ke dni sjednání smlouvy či učinění jiného právního úkonu, což může vyplývat i ze zveřejněného zápisu v obchodním rejstříku k uvedenému dni.“*

Pokiaľ má každý z konateľov spoločnosti s ručením obmedzeným oprávnenie konať samostatne, potom nie je dôležité, ktorý z konateľov daný právny úkon urobí. Nie je rozhodné, že konanie začal jeden konateľ a dokončil ho iný, čo dokladá uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 5. februára 2002, sp. zn. 29 Cdo 993/2000, podľa ktorého: *„je doručení soudní písemnosti účinné, i když písemnost převzal na adrese sídla společnosti jiný jednatel než ten, který za společnost jednal před soudem.“*

V prípadoch kolektívneho štatutárneho orgánu alebo viacerých štatutárnych orgánov (napr. viacerí konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným) je napríklad možné viazať konateľské oprávnenie jednotlivých osôb tvoriacich štatutárny orgán na konanie ďalších osôb v rovnakom právnom postavení.¹⁵ Takáto možnosť je vyjadrená napríklad aj pre prípad akciovej spoločnosti v ustanovení §191 odst. 1 obchodného zákonníka¹⁶, ktorý hovorí: *„(p)ředstavenstvo je štatutárním orgánem, jenž řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. (...) Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva.“* Je teda v možnostiach spoločnosti stanoviť povinnosť súbežného konania dvoch alebo aj viacerých členov predstavenstva spoločnosti.

Niekedy sa v tomto zmysle hovorí o uplatnení tzv. princípu štyroch a viacerých očí, spoločnosti sa totiž takouto úpravou snažia brániť prípadnému profesijnému či etickému zlyhaniu jednotlivca. Ako však pripomína Petr Čech¹⁷, dochádza tým k určitému obmedzeniu konateľského oprávnenia konkrétneho člena orgánu spoločnosti s negatívnym dôsledkom eventuálnej nepružnosti v konaní spoločnosti v momentoch, keď nie sú všetci oprávnení zastihnuteľní.

¹⁵ ČECH, P.: Společné jednání jménem obchodní společnosti, Právní rádce, 8/2008, str. 4

¹⁶ Obdobne v §§ 131/1(s.r.o.), 85/2 (v.o.s), 101 (k.s.) a 35f obch. zákonníka

¹⁷ ČECH, P.: op. cit. sub 11

Pokiaľ ide o **následky nedodržania stanoveného spôsobu konania menom spoločnosti**, z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu ČR vyplýva absolútna neplatnosť takýchto právnych úkonov. V rozhodnutí zo dňa 12. júna 2001, sp. zn. 29 Cdo 695/2000 Najvyšší súd riešil otázku, či kúpna zmluva, ktorú za predávajúceho – žalovaného podpísal len jeden jej konateľ v dobe, keď mala spoločnosť konateľov dvoch, pričom spôsob konania za spoločnosť bol upravený tak, že ak je menovaných niekoľko konateľov, zastupuje každý z nich spoločnosť spolu s iným konateľom. Tento spôsob konania za spoločnosť ako vyplýval zo spoločenskej zmluvy a bol tiež zrejмый z výpisu z obchodného registra. Najvyšší súd vec uzavrel slovami: *„Z těchto skutkových zjištění (...) jednoznačně plyne, že předmětnou kupní smlouvu nutno považovat za absolutně neplatnou, jelikož právnická osoba - podnikatel nejednala řádně svým statutárním orgánem (ust. § 13 odst. 1 věta druhá obch. zák.), když právně jednal pouze jeden z jednatelů, ač měli jednat oba jednatele (ust. § 133 odst. 1 obch. zák.). Jednatel (jednatele) je (jsou) statutárním orgánem s generální (obecnou) působností a jeho (jejich) jednání je přímým jednáním právnické osoby.“*

S týmto rozhodnutím je konzistentná i následná judikatúra Najvyššieho súdu. Napríklad v rozsudku zo dňa 20. augusta 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002¹⁸, Najvyšší súd za obdobného skutkového základu prehlásil, že keď konateľ spoločnosti vykonal prejav vôle vedúci k uzatvoreniu zmluvy sám, aj keď podľa zápisu v obch. registri nebol oprávnený konať samostatne, *“nelze takový projev vůle považovat za projev vůle společnosti, neboť nebyl učiněn způsobem, kterým jedná statutární orgán společnosti“*. Zhodne bolo judikované i v recentnejšom rozhodnutí zo dňa 13. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 265/2007¹⁹, alebo v rozhodnutí zo dňa 27. 11. 2007, sp. zn. 32 Cdo 118/2007²⁰.

V judikatúre vyšších súdov sa však objavil i iný názor, konkrétne v rozhodnutí Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29. apríla 2004, sp. zn. 9 Cmo 559/2003, uverejnenom v časopise Právní rozhledy č. 15/2005. Vrchný súd ako súd odvolací ním zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorý zmluvu podpísanú len predsedom predstavenstva družstva napriek tomu, že podľa výpisu z obchodného registra za družstvo podpisujú vždy dvaja členovia predstavenstva, prehlásil absolútne neplatnou. Vrchný súd naopak dovodil neplatnosť relatívnu. Aplikoval pritom ustanovenia § 267 odst. 1 obch. zák.,

¹⁸ Uverejnený v Sbírcе soudních rozhodnutí a stanovisek, 2004, č. 58

¹⁹ Uverejnenom v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, č. C 6257

²⁰ Uverejnenom v čas. Právní rádce 2009, č. 12

podľa ktorého prvej vety sa neplatnosti právneho úkonu môže dovolávať len ten účastník, na ktorého ochranu je táto neplatnosť stanovená. Vrchný súd na základe toho dovodil, že *„(n)epplatnost písemného akceptu smlouvy z důvodu podpisu nezmocněného jednatele, tj. osoby, která neměla oprávnění činit jménem právnické osoby právní úkon, je stanovena na ochranu této právnické osoby, v dané věci žalovaného. Jedná se o princip relativní neplatnosti, tudíž podle uvedeného ustanovení v návaznosti na § 40a ObčZ se může této neplatnosti dovolat pouze žalovaný a pokud tak neučinil, považuje se předmětný právní úkon za platný.“* Tento judikát je však celkom ojedinelý a vzhľadom na vyššie uvedenú jednotnú judikatúru Najvyššieho súdu, nie je vhodné sa naň v praxi spoliehať.

V snahe vyhnúť sa negatívnym dôsledkom spojeným so stanovením povinnosti spoločného konania dochádzalo často k **„vzájomnému zmocňovaniu sa“** jednotlivými štatutárnymi orgánmi (členmi štatutárneho orgánu), keď napríklad v prípade prikázaného spoločného konania minimálne troch členov predstavenstva, jeho dvaja členovia udelili k takémuto konaniu plnú moc tretiemu. Judikátorne bol tento problém riešený v rozhodnutí zo dňa 24. apríla 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005, v ktorom Najvyšší súd takýto postup z dôvodu obchádzania princípu štyroch očí nepripustil. Prehlásil, že: *„(z)a situace, kdy stanovy společnosti určují, že jménem společnosti musí jednat společně nejméně dva členové představenstva a zakládají tedy pro každý úkon, který představenstvo činí jménem společnosti, povinnost vzájemné kontroly (a odpovědnosti) nejméně dvou členů představenstva, nelze takovou kontrolu a odpovědnost vyloučit tím, že dva členové představenstva udělí generální plnou moc jen jednomu z nich. Takový postup by byl v rozporu s právní úpravou jednání statutárních orgánů společnosti v zákoně a stanovách společnosti. A to tím spíše, je-li jednou z osob, jednajících při udělení „plné moci“ jménem představenstva, sám „zmocněný“ člen představenstva.“*

K obdobnému záveru dospel aj senát 32²¹: *„Závazek k výkonu funkce jednatele je závazkem osobní povahy (§ 66 odst. 2 obch. zák.), není jako takový přenosný na jiné osoby. Navíc by se připuštěním možnosti zmocnění zcela setřel význam úpravy jednání pomocí současného jednání dvou jednatelů. Tento způsob jednání volí obchodní*

²¹ Rozhodnutie NS ČR zo dňa 27. novembra 2007, sp. zn. 32 Cdo 118/2007

spoločnosti práve proto, aby zamezily rizikám vyplývajúci z podpúrne zákonné úpravy, podľa níž je oprávnené jednat ve všech věcech společnosti každý z jednatelů samostatně (...).“

Najvyšší súd vo vyššie citovanom rozhodnutí zo dňa 24. apríla 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005, tiež upozornil na nutnosť odlišovať plnú moc od poverenia člena predstavenstva k samostatnému konaniu. Ako sumarizuje Zoltán Pálinkás²²: „(...) *pokud by jednotlivý člen představenstva disponoval pověřením představenstva k samostatnému jednání, šlo by o stav dovolený, který není v rozporu s platným právem. Pověřený člen představenstva by pak byl zákonným zástupcem podnikatele podle § 15 ObchZ . To platí i pro případ tzv. generálního pověření. Zkratkovitě lze shrnout úvahu Nejvyššího soudu následovně: pokud dva členové představenstva udělí jednomu z nich generální plnou moc k zastupování společnosti v režimu smluvního zmocnění, je tato plná moc neplatná. Pokud ale celé představenstvo pověří jednoho ze svých členů zařizováním všech záležitostí společnosti (např. pověření ředitele prakticky ke všem úkonům), je takové generální pověření, a tudíž i generální zákonné zmocnění dle § 15 ObchZ platné.*“

Vo svetle rozhodnutia veľkého senátu sp. zn. 31 Odo 11/2006 je však tento záver neprípustný a zmocnenie podľa § 15 by v súbehu s výkonom funkcie (člena) štatutárneho orgánu nebolo možné.

2.2.2. Súbeh funkcií a konkurencia oprávnení konať menom spoločnosti

Súbeh pracovnoprávneho vzťahu a funkcie štatutárneho orgánu (jeho člena)

Praktický život obchodných spoločností je plný súbehov funkcií. Veľmi častým prípadom je výkon funkcie štatutárneho orgánu (resp. jeho člena) a súbežný **pracovný pomer** tejto osoby k podnikateľovi. Napriek bohatej judikatúre v podstate jednoznačne odmietajúcej takýto postup, sa stále objavujú prípady²³, keď menovaní členovia štatutárnych orgánov (resp. štatutárne orgány) uzatvárajú so spoločnosťou pracovné alebo manažérske zmluvy, v ktorých je druh práce určený napr. ako „riaditeľ

²² Právní rozhledy, 2008, č. 19, str. 6

²³ Dokladom ich rozšírenosti sú tiež reakcie, ktoré sa v médiách objavili po zverejnení rozhodnutia Najvyššieho správneho súdu, čj. 3 Ads 119/2010, na konci minulého roku.

spoločnosti“ alebo dokonca „výkon funkcie konateľa“ či „obchodné vedenie spoločnosti“. Dôvody, pre ktoré k tomu dochádza sú často zrejmé – požívanie výhod plynúcich z pracovného pomeru (ako napríklad zákonné sociálne i zdravotné poistenie, sťažená možnosť ukončenia zmluvného vzťahu zo strany zamestnávateľa – spoločnosti či obmedzená subjektívna zodpovednosť zamestnanca za škodu (v prípade nedbanlivosti maximálne do výšky štyri a pol násobku priemerného mesačného zárobku zamestnanca), oproti objektívnej zodpovednosti v prípade obchodného záväzkového vzťahu alebo snaha obísť prikázaný spôsob konania štatutárneho orgánu (jeho členov). Príčinou takýchto súbehov je však často tiež nepochopenie alebo jednostranná interpretácia právnych predpisov.

Už v roku 1993 Vrchný súd v Prahe²⁴ dovodil, že „(č)innost štatutárneho orgánu (popřípadě jeho členu, jde-li o kolektivní orgán) nevykonává fyzická osoba v pracovním poměru, a to ani v případě, že není společníkem. Funkce štatutárneho orgánu spoločnosti totiž není druhem práce ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1 písm. a) zák. práce a vznik a zánik tohoto právního vztahu není upraven pracovními předpisy a řídí se obsahem společenské smlouvy.“

Vzťah medzi štatutárnym orgánom (jej členom) spoločnosti a touto spoločnosťou je teda výlučne vzťahom obchodnoprávnym, ako ostatne vyplýva z ustanovenia § 261 odst. 3 písm. f obch. zák., a na jeho úpravu sa subsidiárne použijú ustanovenia o mandátnej zmluve (§ 66 odst. 2 obch. zák.).

V tom istom rozhodnutí však Vrchný súd²⁵ pokračoval: „(p)rávni předpisy ani povaha společnosti s ručením omezeným však nebrání tomu, aby jiné činnosti pro tuto obchodní společnost vykonávaly fyzické osoby na základě pracovních vztahů. Skutečnost, že fyzická osoba je společníkem společnosti s ručením omezeným nebo že byla ustavena štatutárním orgánem společnosti, sama o sobě nebrání tomu, aby navázala s touto společností pracovní poměr nebo jiný pracovní vztah, pokud jeho náplní není výkon činnosti štatutárneho orgánu.“

²⁴ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 21. apríla 1993, sp. zn. 6 Cmo 108/92; obdobne o päť rokov neskôr rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 17. novembra 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/98 tiež napr. rozhodnutia sp. zn. 21 Cdo 963/2002 a sp. zn. 21 Cdo 737/2004

²⁵ Rovnako tiež NS ČR v rozhodnutí ČR zo dňa 17. novembra 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/98

Nevylúčil tak existenciu paralelného pracovného vzťahu medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom²⁶, no formuloval podmienku jeho prípustnosti - skutočnosť, že predmetom takého vzťahu bude **činnosť odlišná od činnosti štatutárneho orgánu**. Pre posúdenie tejto odlišnosti pritom nie je podstatné, ako akcentoval NS ČR v ďalšom svojom rozhodnutí²⁷, „*jak účastníci takového vztahu smlouvu, která je mezi nimi uzavřena, nazvou (manažerská, mandátní, pracovní apod.). Podstatné je, jaký je obsah této smlouvy.*“

V podstate zhodne dovodil nedávno Najvyšší správny súd ČR v značne diskutovanom rozhodnutí zo dňa 9. decembra 2010, č.j. 3 Ads 119/2010. V ňom sa v súvislosti s otázkou existencie poistného pomeru medzi Českou správou sociálneho zabezpečenia a riaditeľom spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý bol súčasne i jej konateľom, riešila otázka platnosti pracovného pomeru tohto riaditeľa k spoločnosti. NSS ČR v rozsudku zopakoval závery vyslovené Najvyšším súdom²⁸ a konkludoval, že pokiaľ má štatutárny orgán (resp. jeho člen) záujem požívať výhody pracovného pomeru na poli sociálneho zabezpečenia, musí preukázať, že táto poistená činnosť bola skutočne vykonávaná v pracovnoprávnom pomere a nie vo vzťahu obchodnoprávnom, a teda, že sa jeho činnosť riaditeľa spoločnosti odlišuje od činnosti jej štatutárneho orgánu.

Existuje tiež celý rad rozhodnutí Najvyššieho súdu, ktorých predmetom bola práve snaha o rozlíšenie, nakoľko sa pracovná funkcia obsahovo prekrýva s funkciou štatutárneho orgánu. Napríklad v uznesení zo dňa 18. októbra 2005, sp. zn. 26 Cdo 781/2005, NS ČR uzavrel, že obsahom funkcie konateľa spoločnosti je medziiným aj „*organizace práce, zajišťování zákazníků, zajišťování materiálu na opravy, starost o ekonomiku provozovny, sjednávání zakázek*“, v uznesení zo dňa 15. januára 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002 zase pripomenul, že „*obchodní vedení společnosti*“ predstavuje obsah funkcie štatutárneho orgánu rovnako ako jeho konanie navonok voči tretím osobám.

²⁶ Ostatne s paralelným pracovným pomerom a funkciou štatutárneho orgánu počíta i zákonník práce – napr. v ustanovení § 262

²⁷ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 13. septembra 2002, sp. zn. 21 Cdo 1850/2001

²⁸ Uznesenie zo dňa 15. januára 2003, č. j. 21 Cdo 963/2002

Súbeh funkcie štatutárneho orgánu (jeho člena) a zákonného zastúpenia. Súbeh konateľských oprávnení

S takýmto „dvojitým“ postavením funkcionára je okrem načrtnutej otázky režimu, ktorým by sa mal jeho vzťah k spoločnosti riadiť (obchodnoprávna alebo pracovnoprávna úprava), spojený problém súbehu rôznych konateľských oprávnení. Tak napríklad konateľ spoločnosti, ktorý je zároveň jej výkonným riaditeľom, by mohol zo svojej pozície štatutárneho orgánu disponovať generálnym konateľským oprávnením (samozrejme, spojeným s príslušnou objektívnou zodpovednosťou za prípadnú škodu) a zároveň (bez ohľadu na jeho pracovnoprávny pomer) zákonným zmocnením podľa § 15 obch. zák. ako poverený riaditeľ spoločnosti. Situácia sa stáva ešte komplikovanejšou, ak je pre konanie štatutárneho orgánu predpísaný určitý spôsob konania.

Problémom **konkurencie konateľských oprávnení** sa zaoberal NS ČR v rade rozhodnutí. Donedávna pritom zastával stanovisko, že v situácii, keď osoba v pozícii štatutárneho orgánu (jeho člena), nedodržiavajúc stanovený spôsob konania, vykoná právny úkon menom spoločnosti, tento úkon spoločnosť zaväzuje, ak konajúcej osobe svedčí aspoň oprávnenie z ustanovenia § 15 obch. zák. Reprezentatívnym rozhodnutím tohto typu je rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 28. marca 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005²⁹, v ktorom sa hovorí: *„nelze namítat, že smlouva nebyla ze strany akciové společnosti podle jejich stanov, vydaných ve smyslu § 191 odst. 1 obch. zák. , řádně podepsána, je-li podepisující předseda představenstva současně osobou (ředitelem) pověřenou určitou činností v rámci provozu podniku a v tomto postavení měl ze zákona právo smlouvu podepsat. Podnikatel - právnická osoba - může kromě svého přímého jednání prostřednictvím statutárního orgánu jednat na základě zastoupení založeného zákonem, smlouvou či rozhodnutím statutárního orgánu. V daném případě činil právní úkon Ing. V. K. jménem akciové společnosti jako osoba pověřená na základě zákonného zmocnění ve smyslu § 15 obch. zák. , nikoliv jako statutární orgán. Skutečnost, že Ing. V. K. nesprávně uvedl funkci předsedy místo ředitele, nemá vliv na platnost písemného právního úkonu. Právnická osoba - podnikatel - může kromě svého přímého jednání prostřednictvím statutárního orgánu jednat na základě zastoupení, které může být vedle zastoupení založeného na základě rozhodnutí statutárního orgánu buď smluvní nebo*

²⁹ Obdobne tiež napríklad rozsudok NS ČR zo dňa 29. júna 1999, sp. zn. 33 Cdo 1732/98

zákonně. V daném případě jednat za akciovou společnost Ing. V. K., jenž činil předmětný úkon jako osoba pověřená ve smyslu zákonného zmocnění (§ 15 obch. zák.), nikoliv za statutární orgán. (...) přičemž lze i konstatovat, že podepsání obchodní smlouvy Ing. V. K. v jeho postavení ředitele má z důvodu zákonného zmocnění přednost.“

Dňa 15. oktobra 2008 však veľký senát občianskoprávneho a obchodného kolégia NS ČR túto líniu v rozhodnutí **sp. zn. 31 Odo 11/2006** pretrhol. Senát 29 mu postúpil prípad, pri riešení ktorého dospel k odlišnému právnemu posúdeniu, než bolo vyjadrené v predchádzajúcej judikatúre Najvyššieho súdu. Jednalo sa o situáciu, keď predseda družstva sám písomne uznal záväzok zo zmluvy o úvere na čiastku 3 770 000,- Kč. Súd prvého stupňa a následne i Krajský súd v Hradci Králové ako súd odvolací dovodili, že uznanie záväzku nie je bežnou činnosťou družstva, ku ktorej by bol oprávnený predseda družstva podľa § 243 odst. 6 obch. zák.; ide o právny úkon, ktorý činí predstavenstvo, pre ktorý je ustanovením § 323 odst. 1 obch. zák. predpísaná písomná forma a podľa § 243 odst. 3 obch. zák. je nutný podpis aspoň dvoch členov predstavenstva. A preto, ak uznanie záväzku podpísal len predseda družstva, takýto úkon je neplatný.

Najvyšší súd sa v odôvodnení zaoberal najskôr otázkou oprávnenia predsedu predstavenstva konať za družstvo na základe § 243 odst. 3 a 6 obch. zák. Uviedol, že z formulácie druhej vety § 243 odst. 6 obch. zákonníka („organizuje a ridí bežnou činnosť družstva“,) vyplýva, že stanovky podľa toho ustanovenia môžu na predsedu preniesť časť oprávnení predstavenstva riadiť činnosť družstva, právomoc smerom dovnútra, nie ale konateľské oprávnenie, t.j. oprávnenie konať menom družstva právne úkony vo vzťahu k tretím osobám.

Z hľadiska tejto podkapitoly je však zaujímavejšia druhá časť odôvodnenia, v ktorej sa Najvyšší súd venoval zákonnému zmocneniu podľa § 15 obch. zákonníka a ktorej význam nie je obmedzený len na družstvá. Došiel v nej k záveru, **že nie je možné, aby osoba, ktorá je štatutárnym orgánom** (príp. členom štatutárneho orgánu) právnickej osoby, **bola súčasne zákonným zástupcom tejto osoby**. Argumentoval pritom tým, že „rozhodl-li nejvyšší orgán právnické osoby (...) o tom, že členové jejího štatutárního orgánu nemohou činit právní úkony samostatně, ale jen (dva či více) společně, nelze toto rozhodnutí obcházet tím, že sám štatutární orgán pověří svého

člena určitou činností, která jej k samostatnému jednání opravňuje. Takové pověření by totiž znamenalo, že člen statutárního orgánu může činit právní úkony právnické osoby samostatně, aniž by byl omezován nejvyšším orgánem (společníky či členy) uloženým pravidlem, že tak jako člen statutárního orgánu činit nemůže. Pokud by totiž nejvyšší orgán (společníci či členové) byl srozuměn s tím, aby konkrétní člen statutárního orgánu, který současně vykonává v právnické osobě činnost, ze které by jinak vyplynulo zákonné zastoupení, jednal jménem společnosti samostatně, nic mu nebrání v tom, aby ve stanovách (společenské smlouvě) rozhodl o způsobu jednání jménem právnické osoby tak, že jmenovitě uvedený člen statutárního orgánu anebo člen statutárního orgánu zastávající určitou funkci jedná jménem právnické osoby samostatně. Neučiní-li tak, zřejmě s takovým jednáním srozuměn není.“ Další argument vycházel z oblasti zodpovědnosti člena štatutárneho orgánu, u ktorého je táto, ako už bolo spomínané vyššie, podstatne väčšia než zodpovednosť zamestnanca či osoby poverenej určitou činnosťou. Naviac člen štatutárneho orgánu oproti týmto osobám ručí za záväzky družstva/obchodnej spoločnosti (§ 243 odst. 8, § 194 odst. 4 až 7 obch. zák.). Ako ďalej odôvodňuje Najvyšší súd „(b)ylo by popřením právní úpravy odpovědnosti a ručení statutárních orgánů obchodních společností a družstev dovozovat, že sám statutární orgán může své členy takové odpovědnosti zprostit tím, že je pověří činností, jež jim umožní činit uvedené právní úkony s omezenou odpovědností a zpravidla i s nulovým ručením. (...) Výkladem ustanovení § 15 odst. 1 obch. zák. umožňujícím, aby člen statutárního orgánu činil právní úkony obchodní společnosti či družstva nejen z titulu své funkce, ale (byl-li pověřen určitou činností) i jako její zákonný zástupce, by nepochybně došlo k podstatnému snížení ochrany třetích osob.“

Po zverejnení tohto rozhodnutia sa medzi odbornou verejnosťou rozbehla pomerne rozsiahla diskusia³⁰. Reprezentantom názorovej skupiny zastávajúcej opačný názor ako NS ČR v citovanom rozhodnutí bol napríklad Tomáš Doležil³¹, podľa ktorého súd úplne opomenul skutočnosť, že zmocnenie podľa ustanovenia § 15 obch. zák. je

³⁰ Napr. ČECH, P. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu? Právní rádce, XVII, 2009, č. 2, s. 22 an.; ŘEHÁČEK, O. K novému pohledu na jednání členů představenstva akciové společnosti v judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Obchodní právo, XVII, 2008, č. 11, s. 2 an.; RADA, I. Souběh znovu a jinak. Právní rádce, XVII, 2009, č. 6, s. 4 an.; BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J. Soudně nezákonné zákonné zastoupení aneb Curia locuta, causa finita? Obchodněprávní revue, I, 2009, č. 2, s. 31 an.; ŠTENGLOVÁ, I. Ještě několik poznámek k zákonnému zastoupení obchodní společnosti či družstva členem statutárního orgánu. Obchodněprávní revue, I, 2009, č. 4, s. 202 an.;

³¹ DOLEŽIL, T.: Statutární orgán a zákonné zmocnění, Jurisprudence, 2009, č. 2., str. 32

„promítnutím vnitřních pravomocí souvisejících s danou funkcí navenek a že i generální ředitel může jednat pouze v rámci těchto mantinelů, tj. zpravidla ve věcech souvisejících s provozem podniku“. Pokud jde o argument týkající se zodpovědnosti, Doležil souhlasí s jeho relevantností do té míry, že člen představenstva by nemal mať možnosť zriecť sa svojej zodpovednosti s poukazom na režim preňho priaznivejší. Podľa neho však takúto možnosť aj tak nemá, pretože „i když jedná jako ředitel, nepřestává být v tuto chvíli statutárním orgánem či jeho členem. Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a z toho plynoucí odpovědnost tím není a nemůže být potlačena (...) Naopak je třeba se přiklonit ke konzumaci pracovněprávní odpovědnosti odpovědností obchodněprávní.“ Podľa T. Doležila má teda štatutárny orgán (jeho člen) mať právo rozhodnúť sa, v akom režime chce v rámci stanovených pravidiel konať (či ako štatutárny orgán alebo zmocnenec podľa § 15 obch. zák.), no stále bude pritom podliehať prísnejšiemu zodpovednostnému režimu vzťahujúcemu sa k štatutárnemu orgánu.

Takto načrtnutá konštrukcia by mala oproti záveru NS ČR svoje nesporné pozitíva – napríklad vo vzťahu k ochrane tretích osôb z hľadiska platnosti právnych úkonov. Najvyšší súd sa v predmetnom rozhodnutí vyjadril i k tomuto bodu, keď pripomenul, že ochrana tretích osôb, ktoré uzatvoria s družstvom/obchodnou spoločnosťou zmluvu alebo vykonajú iný právny úkon v dobrej viere, je zaistená ustanovením obchodného zákonníka o nezmocnenom konateľstve podľa § 16³². Takáto ochrana zahŕňa napríklad prípady právnych úkonov vykonávaných členom predstavenstva pracujúcim v prevádzkarni podniku ako predavač. Bolo by však odvážne pokúšať sa aplikovať toto ustanovenie napr. na leasingovú zmluvu uzatvorenú za spoločnosť (družstvo) v jej sídle jej ekonomickou riaditeľkou³³.

Na druhej strane však, ako vyplýva z vyššie citovaného judikátu a ako ďalej zdôrazňuje Petr Čech³⁴, „když společníci jednou projeví vůli (skrze společenskou smlouvu či stanovy), aby členové statutárního orgánu nejednali jménem společnosti

³² „Pro takový případ se nepochybně uplatní pravidlo formulované v § 16 obch. zák. a obchodní společnost nebo družstvo budou vázány právním úkonem svého statutárního orgánu nebo jeho člena jednajícího jako tzv. nezmocněný jednatel, tj. právním úkonem který učiní v jejich provozovně, v rámci činnosti prováděné v této provozovně, za podmínek § 16 obch. zák. Ve vztahu ke společnosti pak ponese takový člen statutárního orgánu plnou odpovědnost za to, že nejednal s péčí řádného hospodáře.“ (NS ČR v rozhodnutí sp. zn. 31 Odo 11/2006 zo dňa 15. októbra 2008)

³³ A to hlavne s prihliadnutím k princípu pozitívnej materiálnej publicity obchodného registra a obligatórnosti zápisu spôsobu konania

³⁴ ČECH, P. Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?, Právní rádce, 2/2009, str. 27

samostatně, nýbrž vždy jen nejméně ve dvou či více osobách, je třeba tuto vůli beze zbytku naplnit. Tím spíše, že ji bylo nutné projevit výslovně, aby se prosadila a prolomila jinak zákonem předpokládaný princip samostatného jednání. Potom ale není možné takovou vůli následně zpochybňovat, modifikovat a rozlišovat, u kterých právních úkonů (co do rozsahu či významu) ji ještě respektovat a u kterých již nikoliv.“

Vo svojej neskoršej rozhodovacej činnosti sa Najvyšší súd k rozhodnutiu veľkého senátu niekoľkokrát vrátil. Napríklad dňa 23. júna 2009 vo veci sp. zn. 23 Cdo 5519/2007 prehlásil: „(d)ovolací soud (...) pokládá za vhodné uvést, že k problematice jednání člena představenstva a zároveň jeho jednání jako pověřeného zástupce ve smyslu ust. § 15 obch. zák. se Nejvyšší soud ČR vyslovil v rozhodnutí velkého senátu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006, jednalo-li se o právní úkon uznání závazku, a to tak, že při uznání závazku družstva nemůže předseda družstva jednat jako zákonný zástupce družstva podle § 15 obch. zák. (...) byť je možné polemizovat s praktičností tohoto závěru, ale nezbyvá, než z něho vycházet.“

V rozhodnutí zo dňa 23. júna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2008/2007, NS ČR zase uviedol, že „(j)e-li (...) osoba, u které jsou jinak splněny podmínky ustanovení § 15 obch. zák., současně statutárním orgánem či členem statutárního orgánu podnikatele - právnické osoby, nemůže být současně (v rozsahu výkonu funkce člena představenstva), zákonným zástupcem této osoby.“ A contrario by sa teda dalo dovodiť, že takáto osoba by mohla konať ako zákonný zástupca spoločnosti (a teda bez nutnosti splnenia podmienok spoločného konania stanoveného pre štatutárny orgán) v záležitostiach nespádajúcich pod rozsah výkonu funkcie - napr. v prípade určitej subalternej pozície (predavačky, šoféra, etc) v „banálnych“ záležitostiach (zmieňovaný predaj v prevádzkarni, kúpa benzínu do vozidla). Tento záver by však bol asi formálne logicky neudržateľný vzhľadom na vymedzenie hraníc rozsahu funkcie štatutárneho orgánu, ktorej obsahom je *ako zastupovanie spoločnosti navonok, tak i obchodné vedenie do vnútra spoločnosti*³⁵. Navyiac praktická potreba riešenia otázky platnosti takýchto úkonov veľmi akútna asi nebude. A to jednak s ohľadom na to, že snád' okrem menších rodinných spoločností, skupina členov štatutárnych orgánov súbežne reálne

³⁵ Uznesenie NS ČR, op. cit. sub. 23

vykonávajúca prácu ako predavač, vodič, etc veľmi početná nebude a tiež s ohľadom na spomínaný nevelký význam týchto úkonov.

2.2.3. Konanie menom spoločnosti pred jej vznikom

Obchodná spoločnosť sa ako právny subjekt konštituuje, vzniká, až svojím zápisom do obchodného registra. Pred týmto zápisom sa vyžaduje jej založenie, t.j. uzatvorenie alebo vyhotovenie zakladateľského dokumentu (spoločenskej/zakladateľskej zmluvy, zakladateľskej listiny). V tomto medziobdobí sa hovorí o tzv. predspoločnosti³⁶ alebo predbežnej spoločnosti, akosi subjekte sui generis, ktorému sa z praktických dôvodov priznáva určitá obmedzená právna subjektivita³⁷ aj napriek skutočnosti, že formálne ešte neexistuje.

Úprava konania jej menom je obsiahnutá v ustanovení § 64 obch. zák., podľa ktorého je každý, kto koná menom spoločnosti pred jej vznikom, z takéhoto konania zviazaný. Ustanovenie pritom zavádza fikciu, že spoločnosť bola takýmto konaním viazaná ex tunc v prípade, že toto konanie príslušný orgán spoločnosti do troch mesiacov od jej vzniku schváli. V prípade, že spoločnosť neprevezme záväzky vyplývajúce z týchto úkonov, osoby, ktoré úkon učinili, za neho budú solidárne zodpovedné. Táto koncepcia vyplýva tiež z čl. 7 prvej smernice o obchodných spoločnostiach č. 68/151/ES.

2.2.4. Konanie likvidátora

V súvislosti so štatutárnym orgánom je, podľa mňa, účelné aspoň stručne zmieniť úpravu oprávnenia likvidátora konať menom spoločnosti. Menovaním naňho totiž prechádza pôsobnosť štatutárneho orgánu konať menom spoločnosti. Ak je menovaných likvidátorov viac a z listiny o udelení likvidácie nevyplýva inak, má právomoc konať každý.

³⁶ Napr. v PELIKÁNOVÁ, I. Obchodné právo 1. Praha: ASPI. 2005. str. 30

³⁷ FEKETE, I. Predbežná spoločnosť s ručením obmedzeným. Poradca [online]. 2006, 11, [cit. 2011-05-25]. Dostupný z WWW:<<http://www.poradca.sk/SubPages/OtvorDokum/Clanok.aspx?idclanok=55820>>.

Ako bolo už viackrát judikované,³⁸ likvidátor štatutárny orgán nenahrádza a jeho funkcia menovaním likvidátora ani nezaniká³⁹. Dochádza však k výraznej limitácii okruhu úkonov, ku ktorým je štatutárny orgán naďalej oprávnený (ostávajú mu, ako príkladne uvádza Vrchný súd v Prahe, predovšetkým tzv. vnútorné úkony). V prípade, ak by bol v priebehu likvidácie likvidátor odvolaný, vzdal sa funkcie alebo jeho funkcia inak zanikla, sa až do menovania nového likvidátora obnovuje konateľské oprávnenie štatutárneho orgánu, a to v rozsahu, v akom ním tento disponoval po vstupe spoločnosti do likvidácie⁴⁰.

Pokiaľ ide o rozsah konateľského oprávnenia likvidátora, je obmedzený okruhom úkonov smerujúcich k likvidácii spoločnosti alebo inými slovami - ako uvádza profesorka Černá⁴¹ - je jeho oprávnenie ohraničené rozsahom obmedzenej právnej subjektivity spoločnosti. Výpočet jednotlivých druhov úkonov, ku ktorým je likvidátor oprávnený, je obsiahnutý v ustanovení § 72 obch. zákonníku.⁴² Významné je medzi nimi obmedzenie uzatvárania nových zmlúv; keďže likvidovaná spoločnosť už nerealizuje svoj predmet podnikania, nové zmluvy môže likvidátor menom spoločnosti uzatvárať len v prípade, že by šlo o zmluvy slúžiace k zachovaniu majetku spoločnosti alebo k jeho využitiu, nemôže ísť o pokračovanie v prevádzke podniku, formuloval Vrchný súd v Prahe.⁴³

V uznesení zo dňa 16. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5130/2007, sa Najvyšší súd ČR zaoberal posúdením otázky, či právny úkon, ktorým likvidátor poskytne inak nevyužiteľné priestory bezplatne k užívaniu tretej osobe, ktorej prítomnosť môže prispieť k bezpečnosti objektu, ktorý náleží do likvidovaného majetku, je právnym úkonom, ktorým by likvidátor prekročoval rozsah svojho konateľského oprávnenia. Došiel k zápornej odpovedi a argumentoval tým, že: „(m)ezi povinnosti likvidátora nepochybně patří i to, aby majetek, který je předmětem likvidace, chránil před zničením,

³⁸ NS ČR zo dňa 14. decembra 2005, sp. zn. 29 Odo 149/2005, tiež SJ 3/2006 s. 204 alebo SJ 9/1998 s. 205

³⁹ Uznesenie zo dňa 4. mája 2009, sp. zn. 7 Cmo 471/2008, "Jednateli tedy ani vstupem do likvidace ani jmenováním likvidátora jeho funkce nezaniká, toliko je výrazně zúžen okruh úkonů, k nimž je oprávněn (zůstávají mu především tzv. vnitřní úkony)."

⁴⁰ Soudní judikatura, 1998, č. 9, s. 205

⁴¹ ČERNÁ, S., JOSKOVÁ, L. *K postavení likvidátora*. Právní rádce. 2011. č. 5

⁴² Otáznym by mohlo byť posúdenie, či ide o výpočet príkladný alebo taxatívny. Teória sa tu prikláňa skôr k výpočtu príkladnému (napr. LAMAČKA, J. *Postavenie prokuristu versus postavenie likvidátora počas likvidácie spoločnosti*. In: Bulletin slovenskej advokácie č. 7 – 8/2010, ČERNÁ, S., JOSKOVÁ, L., cit sub. 37)

⁴³ Vrchní soud v Praze zo dňa 4. mája 2009, sp. zn. 7 Cmo 471/2008

ztrátou či poškozením.“ V konkrétnom prípade šlo o bezúplatnú dohodu medzi likvidátorom a žalovaným, na základe ktorej si tento mohol v budove, podľa likvidátora nevhodnej k bytovým i nebytovým účelom a navyiac nezabezpečenej, ponechať svoje veci. Likvidátor v tomto zjednaní videl potencionálny dohľad budovy a jej ochranu pred vandalizmom.

Na **prekročenie oprávnenia** likvidátora konať v medziach stanovených účelom likvidácie je rôznosť názorov⁴⁴. Podľa Ireny Pelikánovej⁴⁵ ide o prekročenie obmedzenej právnej subjektivity likvidovanej spoločnosti a vykonaný právny úkon je tak ničotný. Stanislava Černá a Lucie Josková⁴⁶ zastávajú naopak názor, že ide o právny úkon neplatný vzhľadom na skutočnosť, že bol urobený osobou (likvidovanou spoločnosťou) bez dostatočnej spôsobilosti. Spoločnosť tento úkon nebude vzhľadom na § 13 odst. 4 zaväzovať.

Za prípadne vzniknutú škodu bude zodpovedať spoločnosť, pričom Jan Dědič⁴⁷ toto tvrdenie podkladá argumentom vychádzajúcim z ustanovenia § 420 odst. 2 obč. zák., podľa ktorého za škodu zodpovedá právnická osoba i keď bola spôsobená pri jej činnosti tým, ktorého k nej použila. Likvidátor ako osoba konajúca menom spoločnosti by do tejto skupiny mohol spadať. Iný názor zastáva Irena Pelikánová⁴⁸, podľa ktorej zodpovednosť nesie likvidátor.

⁴⁴ Vo svojich praktických dôsledkoch však nijak odlišných

⁴⁵ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, II. Díl, 3.* vydání, Praha: ASPI, 2004, str. 360

⁴⁶ Op. cit. sub 37

⁴⁷ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář.* Díl I., Praha: Polygon, 2002, str. 101

⁴⁸ Op. cit. sub 39, str. 360

3. Zastúpenie podnikateľa

Podnikateľ (právnická osoba rovnako ako osoba fyzická) sa môže nechať zastúpiť a teda konať prostredníctvom zástupcu (zákonný text hovorí v tomto zmysle o „konaní za“ v kontraste ku „konaniu menom“ v prípade priameho konania). Ide o tzv. nepriame konanie, pri ktorom zástupca koná menom a na účet zastúpeného podnikateľa a ten tak vstupuje do právnych úkonov nepriamo. Konanie podnikateľa prostredníctvom zástupcu sa riadi jednak obecnou úpravou občianskeho zákonníka, jednak úpravou špeciálnou, obsiahnutou v obch. zákonníku.

Na základe právneho dôvodu vzniku zastúpenia rozoznávame zastúpenie zmluvné a zákonné, ktoré je možné ďalej rozlíšiť na zákonné zastúpenie založené rozhodnutím štátneho orgánu a zastúpenie vznikajúce ex lege. Takýmto konaním zákonného zástupcu je u podnikateľa napríklad konanie vedúceho organizačnej zložky (§ 13 odst. 3 obch. zák.) alebo osoby poverenej určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku podľa § 15 obch. zák. Konanie prokuristu podľa § 14 obch. zák. alebo splnomocnenca na základe dohody o plnej moci (§ 31 obč. zák.) je zase zastúpením zmluvným.

3.1. Konanie za spoločnosť vedúcim odštepného závodu alebo inej organizačnej zložky podniku zapísanej do obchodného registra (§ 13 odst. 3)

Vedúci organizačnej zložky je zvláštnym prípadom zástupcu podnikateľa. V prípade, že je vedúci organizačnej zložky zapísaný v obchodnom registri, je oprávnený činiť za podnikateľa všetky právne úkony tejto zložky sa týkajúce. Vedúci organizačnej zložky je tak zástupcom podnikateľa a nie samotnej organizačnej zložky, ktorá sama o sebe nie je nositeľkou právnej subjektivity, a jej menom preto ipso facto ani nie je možné právne úkony robiť.

Podmienkou vzniku konateľského oprávnenia podľa § 13 odst. 3 obch. zák. je skutočnosť, že do obchodného registra je zapísaná daná organizačná zložka podniku,

ako aj dotyčný jej vedúci. Podľa tejto koncepcie je tak **zápis vedúceho organizačnej zložky** zápisom konštitutívnym⁴⁹ (na rozdiel od zápisu štatutárneho orgánu spoločnosti). V prípade, že by do obchodného registra vedúci organizačnej zložky zapísaný nebol, jeho konateľské oprávnenie by bolo obmedzené rozsahom oprávnenia podľa ustanovenia § 15 obch. zák.⁵⁰

Na druhej strane však **výmaz** vedúceho organizačnej zložky podniku z obchodného registra nemôže byť považovaný za nevyhnutnú podmienku zániku jeho oprávnenia konať za podnikateľa a jeho povaha je len deklaratórna.⁵¹ Samozrejme sa pri tom zachováva ochrana dobrej viery tretej strany v zápis v obchodnom registri, a teda za situácie, keď by odvolaný vedúci organizačnej zložky podniku, ešte pred zmenou zápisu v registri, učinil právny úkon, ktorým by daného podnikateľa (vo veci týkajúcej sa predmetnej organizačnej zložky) zaviazal, tento podnikateľ by z takéhoto úkonu zaviazaný bol (pochopiteľne za predpokladu dobrej viery tretej strany). V prípade iného výkladu by tak mohla nastať situácia, kedy by konanie z funkcie odvolaného, no v obchodnom registri ešte vedeného vedúceho organizačnej zložky, bolo pre podnikateľa záväzné bez ohľadu na dobrú (zlú) vieru tretej osoby.

Do obchodného registra môže byť zapísaný **len jeden vedúci organizačnej zložky**. Ako dovodil Najvyšší súd ČR vo svojom rozhodnutí zo dňa 31. 8. 1999, sp. zn. 32 Cdo 505/99, napriek tomu, že zákon explicitne neurčuje počet osôb, nepripúšťa ani možnosť zápisu dvoch a viacerých vedúcich organizačnej zložky v zmysle § 13 ods. 3 ObchZ. Argumentoval pritom, že: *„(p)okud obchodní zákoník připouští, aby měla určitá osoba více orgánů oprávněných jednat jejím jménem anebo více zástupců jejichž rozsah oprávnění stanoví zákon, upravuje takovou možnost výslovně a současně též výslovně určuje, že v takovém případě musí být určen též způsob jejich jednání za právnickou osobu či způsob jejich zastupování, popřípadě též*

⁴⁹ PLÍVA, S. Právní jednání podnikatele. Právo a podnikání, 1993, č. 9; PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, II. Díl*, 3. vydání, Praha: ASPI, 2004, str. 171

⁵⁰ PLÍVA, S. Právní jednání podnikatele. Právo a podnikání, 1993, č. 9 str. 6

⁵¹ Tamtiež

*pro případ, že by takto určeno nebylo, sám stanoví způsob jednání více osob či podmiňuje takovým určením povolení zápisu takových osob do obchodního rejstříku.*⁵²

Problematickou je otázka možnosti **udelenia plnej moci vedúcim organizačnej zložky tretej osobe**. Ustanovenie § 24 obč. zákonníka, ktorý sa s ohľadom na § 1 odst. 2 obch. zák. vzťahuje i na obchodno-právne vzťahy, hovorí, že zástupca je povinný jednať osobne, pričom prípadného substituenta si môže ustanoviť len v prípade, že tak stanoví právny predpis alebo dohoda účastníkov. Z dikcie ustanovenia § 13 ods. 3 by sa tak dalo dovodiť, že dané oprávnenie konať sa vzťahuje výlučne k osobe vedúceho organizačnej zložky a je neprenosné – pokiaľ sa účastníci nedohodnú inak. Takáto argumentácia bola použitá i Najvyšším súdom ČR⁵³. Ten napríklad už v roku 1997 dovodil, že vedúci odštepného závodu môže za podnikateľa konať len osobne a ďalšiu osobu môže zmocniť (prípadne poveriť činnosťou), aby konala za podnikateľa vo veciach odštepného závodu sa týkajúcich len v prípade, že k tomu bol výslovne oprávnený jeho vnútornými predpismi.

Ešte k výraznejšie reštriktívnejšiemu výkladu eventuálneho oprávnenia ďalšieho zmocnenia vedúcim organizačnej zložky dochádza v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR zo dňa 19. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 1428/2006⁵⁴. Predmetom sporu v tejto veci bola kúpna zmluva, ktorú za žalobkyňu podpísal namiesto riaditeľa odštepného závodu jeho námestník. Ten tak učinil s vedomím riaditeľa a navyiac podpisovanie obdobných zmlúv predstavovalo bežnú náplň jeho práce. Najvyšší súd uzavrel, že: *„Z tohoto ustanovení (§ 13 odst. 3 obch. zák.) je oprávněn jen vedoucí organizační složky podniku osobně, který vzhledem k ustanovení § 24 obč. zák. (...) není oprávněn zmocnit dalšího zástupce. I kdyby však k této situaci došlo, další zástupce by oprávnění v rozsahu uvedeném v § 13 odst. 3 obch. zák. nenabyl (...) jednatelské oprávnění dalších pracovníků organizační složky podniku se řídí vždy ustanovením § 15 obch. zák.“*⁵⁵

⁵² Uznesenie NS ČR zo dňa 31. augusta 1999, sp. zn., uverejnené v časopise Soudní rozhledy, 1999, č. 12, s. 407

⁵³ Sp. zn.: 32 Cdo 505/99 zo dňa 31. 8. 1999 publikované v SR 12/1999 str. 407

⁵⁴ Najvyšší súd, 32 Odo 1428/2006, publikované v PR 19/2008 str. 4a

⁵⁵ Prof. Dědič toto sumarizuje: “Zmocnění vedoucího organizační složky je zákonným zmocněním, které je neprenosné; vztahuje se výlučně k osobě vedoucího organizační složky. K výkonu právních úkonů, které mu podle uvedeného zmocnění přísluší, nemůže vedoucí organizační složky dále zmocnit jinou osobu.”

Obdobný právny názor vyjadril i Miloš Tomsa v článku *Vázanost podnikatele jednáním zástupce v obchodních vztazích na základě zákonného zmocnění*, uverejnenom v časopise *Obchodní právo* č. 1, ročník 1999, v ktorom pripustil možnosť zmocnenia substituenta vedúcim organizačnej zložky (v prípade, že by bol tento vedúci organizačnej zložky zmocnený podnikateľom nad rozsah zmocnenia zákonného podľa § 13 odst. 3 obch. zák.), avšak konateľské oprávnenie takéhoto prípadného substituenta by nemohlo prekročiť rozsah oprávnenia daného ustanovením § 15 obch. zákonníka.

Príkladom odlišnej argumentácie je rozsudok Mestského súdu v Prahe zo dňa 24. 11. 2006, sp. zn. 5 Ca 25/2005-83⁵⁶, podľa ktorého: „(j)e-li vedoucí organizační složky zahraniční právnické osoby ze zákona (§ 13 odst. 3 obchodního zákoníku) oprávněn činit za podnikatele veškeré právní úkony týkající se organizační složky, je třeba dovodit, že je též oprávněn v tomto rozsahu udělit jménem podnikatele plnou moc k zastupování ve správním řízení.“ Obdobne predtým judikoval i Vrchný súd v Prahe, dňa 1. 12. 1993, pod spisovou značkou 5 Cmo 312/93⁵⁷, keď dovodil, že: „(ř)editel organizační jednotky, který je podle interních předpisů společnosti oprávněn ke všem právním úkonům jménem této společnosti, které s činností dané organizační složky souvisejí, je oprávněn jménem společnosti podat také žalobu k uplatnění práv vzešlých z činnosti této organizační složky i zmocnit v těchto sporech k zastupování advokáta.“

Aj tento názor argumentačne vychádza zo subsidiárneho použitia ustanovenia § 24 obč. zák., avšak na rozdiel od prvotne zmieneného judikátu a stanoviska Najvyššieho súdu, vidí potrebné zmocnenie k udeleniu substitučnej plnej moci v samotnom zákonnom ustanovení tretieho odstavca § 13 obch. zák., ktoré vedúceho organizačnej zložky generálne oprávňuje k všetkým úkonom s prevádzkou podniku spojenými (argumentum ad maiori ad minus).⁵⁸

Napriek tomu, že posledne zmienený názor by bol pre praktický život podnikateľa zjavne priaznivejší a viac reflektujúci jeho potreby (napríklad v zmieňovanom prípade zahraničnej osoby podnikajúcej na území ČR prostredníctvom

⁵⁶ Uverejnený v Sbírcce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 6/2007 pod č. 1180

⁵⁷ Uverejnenom v Soudních rozhledech, č. 6, s. 150

⁵⁸ Rovnaký názor zastáva i doc. Plíva in ŠTENGLOVÁ I., PLÍVA S., TOMSA M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck . 2010. str. 37

organizačnej zložky, kedy by vystavenie plnej moci jej štatutárnym orgánom mohlo byť časovo i finančne náročnejšie), bolo by vzhľadom na umiestnenie Najvyššieho súdu v justičnej hierarchii, vhodnejšie nasledovať jeho právny názor.

Ako už bolo spomenuté, rozsah konateľského oprávnenia vedúceho organizačnej zložky, pokiaľ ide o túto zložku, je vymedzený generálne t.j. zahŕňa všetky úkony s organizačnou zložkou súvisiace. Zákon výslovne neupravuje možnosť **obmedzenia** tohto **oprávnenia vnútornými pokynmi** podnikateľa, no vzhľadom k charakteru obdobnej zákonnej úpravy nie je možné ju bez ďalšieho vylúčiť.⁵⁹ Ak by však k takémuto internému obmedzeniu došlo, nebolo by možné priznať mu dôsledky navonok, voči tretím stranám a prejavilo by sa len vo vzťahu medzi podnikateľom a týmto vedúcim.

Zákonom tiež nie je explicitne riešená otázka dôsledkov **prekročenia zákonného rozsahu konateľského oprávnenia** vedúceho organizačnej zložky, t.j. jeho konania v súvislosti so zložkou, ktorej vedúcim nie je⁶⁰. Vedúceho organizačnej zložky podniku je možné považovať za špeciálny prípad zákonného zastúpenia osoby poverenej podľa § 15⁶¹ a na tomto základe by tak následne bolo možné dovodiť aplikáciu ustanovenia druhého odstavca § 15, podľa ktorého „(p)řekročí-li zástupce podnikatele zmocnění podle odstavce 1, je takovým jednáním podnikatel vázán, jen jestliže o překročení třetí osoba nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla.“. Vzhľadom na skutočnosť, že predpokladom pre vznik zmocnenia vedúceho organizačnej zložky je jeho zápis do obchodného registra, tretia osoba o jeho zmocnení by tak vždy aspoň mohla vedieť. Podnikateľa by teda konanie vedúceho organizačnej zložky podniku týkajúce sa jeho inej organizačnej zložky zaväzovať nemalo. Rovnaký záver, no za subsidiárneho použitia ustanovenia § 20 odst. 2 obč. zák.⁶²

⁵⁹ Najvyšší súd, 32 Cdo 505/1999 zo dňa 31.08.1999, publikované v SoRo 12/1999 str. 407; charakterom obdobnej zákonnej úpravy je myslená kogentná povaha ustanovenia § 13 obch. zák.

⁶⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C.H. Beck. 2010., str. 37

⁶¹ TOMSA, M.: Vázanost podnikatele jednáním zástupce v obchodních vztazích na základě zákonného zmocnění. *Obchodní právo*. 1999, 1, str. 4.

⁶² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.: op. cit. sub 42

3.2. *Konanie osoby poverenej určitou činnosťou (§ 15)*

Zákonné zastúpenie podľa ustanovenia § 15 obch. zákonníka je v praxi asi najširšie uplatňovaným právnym konaním podnikateľa. Túto jeho rozšírenosť no i určitú problematickosť uplatňovania v aplikačnej praxi dokladá i znenie rozhodnutia pod sp. zn. 9 Cmo 1080/1999⁶³, v ktorom Vrchný súd v Prahe považoval za potrebné pripomenúť, že: „(z)a právnickou osobu nejednajú pouze statutární orgány zapsané v obchodním rejstříku, ale mohou za ni jednat také její pracovníci jako zástupci. Ti mohou činit jak právní úkony v rozsahu stanoveném ve vnitřních organizačních předpisech, tak i takové právní úkony, které jsou vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Námitka, že určitý právní úkon je neplatný pouze proto, že nebyl učiněn statutárním orgánem, není tedy důvodná v tom případě, že takový úkon učinil pracovník právnické osoby jako její oprávněný zástupce“.⁶⁴

Pri aplikácii zmieňovaného ustanovenia je nevyhnutné uvedomovať si vzťah jeho **špeciality k obecnej** úprave zákonného zastúpenia obsiahnutej v obč. zákonníku a rovnako tiež jeho odlišnosť. Ustanovenie § 20 ods. 2 obč. zák. stanoví, že: „(z)a právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé.“

Prvým rozdielom je, že obchodnoprávna úprava sa neobmedzuje len na prípad právnickej osoby, no uplatní sa i pri zastúpení podnikateľa - osoby fyzickej. Ako vo svojom článku poznamenáva Miloš Tomsa⁶⁵, jedná sa síce o úpravu vychádzajúcu z rovnakého myšlienkového základu, no nie totožnú. Občianskoprávna úprava prvorado akcentuje kritérium interných predpisov a obvyklosť poverenej činnosti je až na druhom mieste. Obchodný zákonník naopak za rozhodujúce považuje práve kritérium obvyklosti. Vzhľadom na to, že sa jedná o kogentné ustanovenie prvej časti obch. zákonníka, nie je možné odchylenie sa od zákonnej úpravy⁶⁶, a to ani právnou skutočnosťou zakladajúcou vzťah medzi osobou poverenou a podnikateľom, či vnútornými predpismi podnikateľa.

⁶³ Zo dňa 6.9.1999, uverejneného v časopise Právní praxe v podnikání 2000, č. 5, str. 19

⁶⁴ Obdobne nedávnejší judikát NS ČR z 26. 9. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1096/2006

⁶⁵ TOMSA, M, op. cit. sub. 38, str. 3

⁶⁶ Napríklad v snahe obmedziť rozsah zastúpenia

Nevyhnutným predpokladom vzniku zákonného zmocnenia podľa ustanovenia § 15 obch. zák. je **poverenie osoby** k určitej činnosti dané podnikateľom. Skutočnosť, v rámci akého právneho vzťahu k tomuto povereniu dochádza, je právne irelevantná – ako Najvyšší súd ČR už niekoľkokrát uviedol, napr. i v rozhodnutí zo dňa 25. februára 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002⁶⁷: " *Zákon neobsahuje žádné další omezení týkající se poměru těchto osob k podnikateli (...) a neurčuje ani obsah a formu pověření.*" Nie je teda podstatné, či je poverenou osobou osoba v pracovnoprávnom, členskom, osobnom či obdobnom pomere k podnikateľovi.

Vzhľadom na to, že zákon bližšie nešpecifikuje **povahu a obsah poverenia** podľa ustanovenia § 15 ObchZ, nie je vylúčené ani poverenie k jednorazovej činnosti či právnomu úkonu – judikátnym príkladom by mohlo byť konanie syna podnikateľa povereného doručením faktúry splatnej ihneď v hotovosti a následným inkasovaním fakturovanej čiastky⁶⁸. Rovnako nie je podstatná ani **forma**, v ktorej je dané poverenie komunikované⁶⁹ – v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR zo dňa 16. decembra 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002 bolo neformálne ad hoc poverenie brata podnikateľa, ktorý mal ukazovať „*co se má ještě udělat a dodělat*“, považované za dostatočné zmocnenie k prevzatiu predmetného diela.

Ďalším predpokladom pre uplatnenie zmieňovaného zákonného ustanovenia § 15 a vzniku konateľského oprávnenia poverenej osoby je skutočnosť, že činnosť, ktorou bola táto osoba poverená je **činnosťou obvyklou** pri prevádzke podniku. Podstatnou otázkou v tomto kontexte je teda tzv. obvyklosť právnych úkonov vzhľadom k danej činnosti. Ako konzistentne s judikatúrou Najvyššieho súdu⁷⁰ a na jej príklade uviedol Petr Čech⁷¹, pre posúdenie tejto obvyklosti je rozhodným len to, čo je bežné

⁶⁷ Obdobne rozhodnutie NS ČR zo dňa 18. apríla 2006, sp. zn. 32 Odo 317/2005.: "Není zde žádné omezení týkající se poměru těchto osob k podnikateli (pracovní, členský, společenský poměr)..."

⁶⁸ Rozhodnutie NS ČR zo dňa 6. marca 2007, sp. zn. 2 Odo 1352/2005

⁶⁹ Napr. v 32 Odo 1352/2005 zo dňa 06.03.2007, sp. zn. 32 Odo 631/2002 zo dňa 16.12.03; ŠTENGLOVÁ I., PLÍVA S., TOMSA M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck . 2010.

⁷⁰ Napr. : rozhodnutie NS ČR zo dňa 14. marca 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000, rozhodnutie NS ČR zo dňa 25. júna 2005 sp. zn. 32 Cdo 1878/2007

⁷¹ ČECH, P., *Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku*. Právní rádce, 2007, č. 10, str. 49; rozhodnutie NS ČR zo dňa 18. apríla 2006, sp. zn. 32 Odo 317/2005

obecne v podnikateľskej praxi, nie čo je obvyklé v štruktúre konkrétneho podnikateľa, jeho interné predpisy alebo vymedzenie konateľského oprávnenia konkrétnej osoby. Napríklad vo veci pod sp. zn. 32 Cdo 1878/2007 rozhodnutej dňa 25. júna 2005 žalobkyňa medziiným namietala, že šofér žalovaného bol osobou poverenou k uzatváraniu zmlúv v zmysle § 15 a argumentovala tým, že táto osoba poverená funkciou šoféra zmluvy za žalovaného a s jeho vedomím uzatvárala pravidelne. Najvyšší súd s touto argumentáciou nesúhlasil, naopak uzavrel, že: *„z pracovního zařazení řidič není možno dovodit, že by jeho obvyklou činností ve smyslu § 15 obch. zák., platného v době uzavírání posuzované smlouvy, bylo uzavírat obchodní smlouvy.“*

Na druhej strane však Najvyšší súd ČR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 32 Odo 317/2005⁷² vyslovil požiadavku, aby sa pri skúmaní kritéria obvyklosti zohľadňovala tiež konkrétna náplň poverenia takéhoto zákonného zmocnenca. Judikovaná vec sa týkala oprávnenia účtovníčky žalovanej na právny úkon v rámci vzájomného započítania pohľadávok a záväzkov. Najvyšší súd prehlásil: *„(k)kritérium obvyklosti nelze vykládat bez dalšího tak, že účetní je ze zákona oprávněna za podnikatele činit jakékoli úkony související s finančními otázkami. (...) každá konkrétní účetní může být z titulu své funkce pověřena pouze určitou specifickou činností (...). Kritérium obvyklosti je pak třeba zkoumat vždy s přihlédnutím ke zjištění, jakou činností byla účetní pověřena ...“*

Pri posudzovaní „obvyklosti“ konania osoby zmocnenej podľa § 15 by sa do určitej miery malo tiež prihliadať i k okolnostiam týkajúcim sa konkrétneho podnikateľa (ako je napr. rozsah je podnikateľskej činnosti, veľkosť podniku), a to aspoň pokiaľ ide o relatívny rozsah posudzovaného právneho úkonu.⁷³

Najvyšší súd ČR sa v rozhodnutí zo dňa 30. 5. 2000⁷⁴ zaoberal otázkou oprávnenia osoby zmocnenej podľa § 15 obch. zák. udeliť **substitučnú plnú moc**. V zmienenom prípade sa dovolateľ dožadoval prehlásenia neplatnosti úverovej zmluvy

⁷² Zo dňa 18. apríla 2006

⁷³ ČECH, P., Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. Právní rádce, 2007, č. 10, str. 49;

⁷⁴ Sp. zn. 33 Cdo 2839/1999, následne potvrdené ÚS ČR (dostupné na WWW: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS506/2000>)

podpísanej za banku riaditeľom jej pobočky. Súd u riaditeľa dovodil zmocnenie v tejto veci za banku konať podľa § 15 obch. zák. a tiež i jeho oprávnenie „*k totožnému právnému jednání pověřit další podřízené pracovníky pobočky*“. Petr Čech⁷⁵ na tomto podklade vyvodzuje dve podmienky, za ktorých je možné pripustiť ďalšie zmocnenie zákonným zmocnencom podľa zmieňovaného ustanovenia obch. zák., a to „*Plná moc se musí týkat úkonů, které by zákonný zástupce mohl jménem podnikatele učinit sám, tj. jen takových, ke kterým obvykle dochází při činnosti, k níž byla dále pověřující osoba či osoba udělující plnou moc podnikatelem pověřena při provozování podniku.*“ Druhou podmienkou je, aby „*rovněž udělení "dalšího" zmocnění samo o sobě bylo možno podřadit mezi úkony, k nimž obvykle dochází při činnosti, již byla dál pověřující či zmocňující osoba při provozování podniku sama pověřena.*“

Na druhej strane je však otázne na koľko je tento povolený rozsah ďalšieho zmocnenia obhájitelný – ako podotýka P. Čech: „*Již s ohledem na zákonný požadavek obvyklosti se nejeví jako vhodné dovozovat, že zaměstnanec na přepážce banky bude mít (na základě § 15 obchodního zákoníku) stejný rozsah jednatele jako ředitel okresní pobočky.*“⁷⁶

Dôsledky **prekročenia zákonného zmocnenia** podľa § 15 (teda konania mimo rámec obvyklej činnosti), sú upravené v druhom odstavci predmetného ustanovenia obchodného zákonníka. Podľa neho je takýmto konaním prekračujúcim zákonné zmocnenie podnikateľ viazaný, len ak o tomto prekročení tretia osoba vedela alebo s prihliadnutím k všetkým okolnostiam vedieť mohla. Je otázne, či by sa pri posudzovaní záväznosti takéhoto konania mala zohľadňovať i skutočnosť, či úkon, ktorým zákonný zástupca svoje zmocnenie prekročil, sa týka predmetu činnosti podnikateľa - právnickej osoby.

NS ČR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 1430/2006 dovodil subsidiárne použitie § 20 odst. 2 prehlasujúc: „*(p)ověřená osoba je oprávněna činit jako zákonný zástupce za podnikatele jen úkony obvyklé, zatímco jiné úkony může činit jen na základě plné moci.(...)Překročí-li tato osoba (...) své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnické osobě jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnické osoby a jen*

⁷⁵ ČECH, P., Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. Právní rádce, 2007, č. 10, str. 50

⁷⁶ Tamtiež

tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět. Protože jde o podmínky kumulativní, je právnická osoba vázána i jednáním učiněným v excessu jen tehdy, jsou-li splněny obě současně.“

Stanislav Plíva⁷⁷ naopak zastáva stanovisko, že napriek tomu, že zákon v § 15 nemá ustanovenie obdobné § 13 odst. 4, je potrebné ho aplikovať i na odst. 2. Argumentuje, že podporná aplikácia § 20 odst. 2 obč. zák. by bola v rozpore s potrebou ochrany tretej osoby.

Vzhľadom na zmysel druhého odstavca § 15, ktorým ochrana tretej osoby nepochybne je, by som tak skôr inklinovala k posledne zmienenému názoru.

3.3. Konanie inej osoby v prevádzkarni podnikateľa (§ 16)

Pokiaľ ide o konanie osoby v prevádzkarni podnikateľa podľa § 16 obch. zákonníka, odborná literatúra nedošla k zhode, či sa jedná o zvláštny prípad nezmocneného konateľstva alebo o zákonné zastúpenie.⁷⁸ Osobne by som sa skôr priklonila k prvotne zmienenému, no nemyslím si však, že táto otázka predstavuje prakticky relevantný problém, a tak sa v ďalšom texte hlbšej dišpute na danú tému vyhnem.

Na základe § 16 obch. zákonníka je podnikateľ zaviazaný tiež konaním inej osoby, pokiaľ tá konala v jeho prevádzkarni a tretia osoba nemohla vedieť o absencii konateľského oprávnenia takejto osoby. Z tohto ustanovenia by sa tak dali dovodiť tri podmienky viazanosti podnikateľa konaním nezmocnenej osoby – prvou je skutočnosť, že sa osoba podnikateľom nezmocnená zdržiava v prevádzkarni podnikateľa, pričom je bezpredmetné, či k tomu dostala jeho súhlas alebo nie alebo či sa tak deje vôbec s jeho vedomím. Druhou podmienkou je, aby bol predmetný právny úkon uskutočnený v tejto prevádzkarni. A finálne, aby tretia osoba bola dobromyseľná, t.j., že pri konaní nezmocnenej osoby nemohla vedieť o absencii jej konateľského oprávnenia. Ako

⁷⁷ ŠTENGLOVÁ I., PLÍVA S., TOMSA M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck. 2010. str. 50

⁷⁸ Mária Patakyová hovorí v tomto zmysle o fikcii zastúpenia (cit. sub. 87), Stanislav Plíva o špeciálnom prípade nezmocneného konateľstva, rovnako tiež Irena Pelikánová (cit. sub 1, str. 318) ; v tejto práci citovaná judikatúra prevažne uprednostňuje podradenie konania podľa § 16 pod zákonné zastúpenie (napr. rozhodnutie NS ČR sp. zn. 23 Cdo 28/2008, zo dňa 30. októbra 2009)

dovodzuje Mária Patakyová⁷⁹, z pozície tretej osoby sa očakáva určitý stupeň obozretnosti a nebude postačovať jej subjektívna nevedomosť, a je tak podstatná tzv. objektivizácia jej nevedomosti.

V prípade nesplnenia tretej podmienky, by sa pravdepodobne jednalo o absolútne neplatný právny úkon⁸⁰ s tým, že osoba, ktorá neplatnosť právneho úkonu spôsobila, by zodpovedala za vzniknutú škodu.

Konanie na základe § 16 obch. zák. sa nevzťahuje na prípady, keď osoba oprávnená konať (či už na základe § 13, 14 alebo 15) sa dopustila excesu z tohto konateľského oprávnenia.

K ustanoveniu § 16 sa viaže niekoľko rozhodnutí Najvyššieho súdu. Vo veci sp. zn. 23 Cdo 28/2008, rozhodnutej dňa 30. októbra 2009, súd judikoval, že pri posudzovaní zákonného zastúpenia nie je možné toto oprávnenie vyvodzovať alternatívne, ale *„je treba postaviť najisto, zda jednající osoba byla podnikatelem pověřena určitou činností, popř. zda jednala v jeho provozně“*.

V roku 2005 sa Najvyšší súd zaoberal posúdením situácie, keď sa žalobkyňa domáhala zaplatenia ceny zo zmluvy o dielo, pričom uzatvorenie tejto zmluvy zo strany žalovaného malo spočívať v jej odoslaní faxom z firmy žalovaného s odtlačenou pečiatkou žalovaného a nečitateľným podpisom nezistenej osoby. Prvostupňový súd dovodil, že aj keď zmluvu nepodpísal žalovaný osobne a nebolo ani preukázané, že ju zaňho podpísala osoba poverená podľa § 15 obch. zákonníku, je žalovaný zo zmluvy zviazaný podľa § 16 obch. zák., pretože zaňho konala iná osoba v jeho prevádzkarni. Krajský súd v Hradci Králové ako súd odvolací tento záver potvrdil a žalovaný sa následne obrátil na Najvyšší súd. Ten sa vo svojom rozsudku sp. zn. 32 Odo 1026/2004, zo dňa 11. mája 2005, vyjadril jednak k prevádzkarni podnikateľa, keď zdôraznil, že jej pojmové znaky v zmysle § 7 obch. zákonníka nespĺňa len priestor formálne označený obchodnou firmou, menom a priezviskom, či názvom podnikateľa, ale kumulatívne musí byť naplnený i druhý znak spočívajúci vo výkone určitej podnikateľskej, nielen administratívnej, činnosti podnikateľa. V ďalšej časti rozhodnutia prehlásil: *„Nebyla-li*

⁷⁹ PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník, Komentár, 3. vydanie, Bratislava: C. H. Beck, 2010, str. 49

⁸⁰ DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 1. Praha: Polygon. 2002, str. 117

identifikována konkrétní osoba, která učinila právní úkon, a kumulativně ani určeno konkrétné místo, kde byl učiněn, není možno bez dalšího aplikovat § 16 obchodního zákoníku. Ze skutečnosti, že na listině je otištěno razítko podnikatele, nelze bez dalšího dokazování dovodit, že tento otisk byl připojen právě v provozovně podnikatele, kde je uvedené razítko uchovááno.“

V d'alšom rozhodnutí zo dňa 7. decembra 2005, sp. zn. 32 Odo 1144/2004, Najvyšší súd posudzoval situáciu, keď štátny orgán (tu Ministerstvo financií) svojím rozhodnutím v súlade so zákonom obmedzil zmluvnú voľnosť podnikateľa – v konkrétnom prípade poisťovne, ako i možnosť jeho nakladania s finančnými prostriedkami s výnimkou povoleného plnenia do 5 000 Kč a dovodil, že za rozpor so zákonom je nutné považovať i konanie, ktoré je v rozpore s rozhodnutím vydaným príslušným štátnym orgánom na základe zákonného zmocnenia. Konanie podnikateľa v rozpore s predmetným rozhodnutím štátneho orgánu teda spôsobilo absolútnu neplatnosť právneho úkonu (platby) podľa § 39 obč. zák. Obecnému súdu na tomto mieste vytkol aplikáciu § 16 obch. zákona vzhľadom na skutočnosť, že šlo o absolútne neplatný právny úkon a z toho hľadiska bolo tak bezpredmetné, kto tento neplatný úkon menom podnikateľa vykonal.

3.4. Konanie za spoločnosť prokuristom (§ 14)

Prokúra je zmluvným zastúpením sui generis typickým pre obchodnoprávne vzťahy. Jej úprava je obsiahnutá v obchodnom zákonníku. Obecná občianskoprávna úprava ustanovení §§ 31 - 33 sa použije len na otázky, ktoré v obch. zák. riešené nie sú (napr. otázku formy udelenia prokúry). Zvláštna povaha prokúry spočíva primárne vo vymedzení jej rozsahu a zúčastnených osôb. Navyiac vzhľadom na zápis prokuristu do obchodného registra, má ten postavenie akéhosi oficiálneho zástupcu podnikateľa.

Prokúra môže byť **udelená každým podnikateľom** bez ohľadu na to, či sa jedná o osobu právnickú alebo fyzickú za podmienky, že je tento zapísaný v obchodnom registri. V prípade fyzickej osoby prokúru udeľuje sám podnikateľ, v mene právnickej osoby väčšinou jej štatutárny orgán (s výnimkou spoločnosti

s ručením obmedzeným, kde má podľa § 125 odst. 2 toto oprávnenie valné zhromaždenie v prípade, že stanovy príp. spoločenská zmluva neurčia inak). V literatúre sa objavujú i názory, že týmto oprávnením udeliť prokúru menom podnikateľa disponuje i jeho vedúci organizačnej zložky. S prihliadnutím k úprave rozsahu jeho zmocnenia na úkony týkajúce sa organizačnej zložky, ktorej je vedúci a teda nie celého podniku, by som sa skôr priklonila k názorom opačným⁸¹. Súčasný obchodný zákonník sa nevyjadruje k prípadnému oprávneniu prokuristu preniesť prokúru na niekoho iného alebo udeliť ďalšiu prokúru. Výslovný zákaz takého konania bol stanovený predchádzajúcou zákonnou úpravou a obsahuje ju tiež návrh nového občianskeho zákonníku. No napriek momentálnej absencii obdobného ustanovenia, je možné rovnaký záver vyvodiť z § 33a obč. zák., podľa ktorého je „(z)mocněnec oprávněn udělit plnou moc jiné osobě, aby místo něho jednala za zmocnítele jen je-li výslovně oprávněn podle plné moci udělit plnou moc jiné osobě nebo je-li zmocněncem právnická osoba.“. Prokurista môže byť len osoba fyzická a v prokúre nie je možné takéto oprávnenie zakotviť.⁸²

Vzhľadom na to, že prokúrou zmocňuje podnikateľ k úkonom pri prevádzke podniku a obsahu pojmu „podnik“, ktorý zákon vymedzuje ako súbor hmotných a nehmotných zložiek podnikania - vecí, práv a iných majetkových hodnôt patriacich podnikateľovi a slúžiacich k prevádzke podniku (§ 5 odst. 1., prvá veta), teda akéhosi organizovaného celku za účelom dosahovania zisku, nie je prípustné, aby prokúru udelila spoločnosť, ktorá nebola založená za účelom podnikania⁸³.

Okruh eventúálnych **zmocnencov** je pri prokúre obmedzený len na fyzické osoby (na rozdiel od obecnej občianskoprávnej plnej moci, ktorá môže byť udelená tiež osobe právnickej) s plnou právnou subjektivitou, ktorým nehrozí konflikt záujmov so záujmami podnikateľa (§ 22 odst. 1,2 obč. zák.). Konkrétny druh právneho vzťahu medzi podnikateľom a touto fyzickou osobou, predchádzajúci vzniku prokúry, nie je podmienkou pre jej udelenie. Eventuálnym prokuristom spoločnosti tak môže byť osoba

⁸¹ Tamtiež, str. 46

⁸² Zhodne dovodzuje prof. Pelikánová v PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, II. Díl, 3. vydání, Praha: ASPI, 2004

⁸³ Jednalo by sa inak o právny úkon s nemožným plnením a teda neplatným ex tunc.

bez akéhokolvek predchádzajúceho vzťahu s podnikateľom a naopak ním môže byť i rodinný príslušník alebo, ako judikoval Najvyšší súd ČR⁸⁴, aj spoločník spoločnosti.

Zákon umožňuje udelenie **tzv. kolektívnej prokúry** viacerým zmocnencom. V takom prípade je stanovená povinnosť určiť spôsob akým majú títo prokuristi konať a podpisovať sa. Umožňuje tri varianty takéhoto určenia – spoločne konanie všetkých prokuristov, spoločné konanie najmenej dvoch z nich alebo oprávnenie každého prokuristu zaväzovať podnikateľa samostatne. Iný spôsob nie je možný.⁸⁵ Úprava spôsobu konania pri kolektívnej prokúre je vzhľadom na formuláciu ustanovenia § 35 písm. g v spojení s príslušnými odstavcami § 14 podmienkou jej zápisu do obchodného registra.⁸⁶

Pokiaľ ide o **vzťah medzi prokuristom a podnikateľom** zákon výslovne neurčuje aký zmluvný typ ho zakladá. Najvyšší súd sa preto touto otázkou už niekoľkokrát zaoberal. Napríklad z rozsudku sp. zn. 23 Cdo 2713/2009⁸⁷ vyplýva, že toto rozhodnutie o zmluvnom type primárne spočíva na dohovore zmluvných strán⁸⁸. V prípade, že by strany tento vzťah založili inomínátnou zmluvou, prichádzalo by do úvahy subsidiárne použitie niektorého zo zmluvných typov upravujúcich obstaranie záležitosti. Konkrétne sa priklonil k aplikácii zmluvy mandátnej podľa obchodného zákonníka. Slovaní Najvyššieho súdu: „*Vzhľadom k tomu, že zákonné vymezenie rozsahu prokúry určuje, že prokurista je zmocnený ke všetkým právnym úkonom, k nimž dochádza pri provozi podniku, že jde o záležitosti spojené s podnikaním zastoupeného, prikláňa se Nejvyšší soud k podpůrné aplikaci mandátní smlouvy, podle níž se mandatář zavazuje k zařzení určité obchodní záležitosti mandanta uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti.*“

Napriek tomu, že v uvedenom prípade Najvyšší súd ČR riešil konkrétnu otázku úpravy odmeňovania prokuristu, myslím, že uvedený záver by bolo možné aplikovať i

⁸⁴ Rozsudok NS ČR zo dňa 25. 11. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2713/2009

⁸⁵ Nie je teda ani možné podmieniť konanie prokuristu spolupodpisom (člena) štatutárneho orgánu – rozhodnutie NS ČR zo dňa 2. januára 2003, sp. zn. 32 odo 99/2002

⁸⁶ Zhodne dovodzuje aj komentárová literatúra – napr.: Štenglová (2010), Patakyová, M. a kol.: Obchodný zákonník, Komentár, 3. vydanie, C. H. Beck, 2010, 1199 s.

⁸⁷ Zo dňa 25. novembra 2009, uverejnený v Sb. NS, č. 9-10, 2010, str. 1046

⁸⁸ „*není-li vztah, z něhož vychází udělení prokúry, založen smlouvou určitého typu (zde závisí zcela na vůli smluvních stran, jakou smlouvu zvolí), je nutno připustit podpůrnou aplikaci některého ze smluvních typů upravujících obstarání záležitosti.*“

na iné aspekty zmluvného vzťahu medzi podnikateľom a prokuristom. Rovnaký názor sa objavuje i v odbornej literatúre⁸⁹.

V podstate zhodná úprava vzťahu medzi podnikateľom a prokuristom na **Slovensku** prešla určitou zmenou pod vplyvom novely slovenského obch. zák., na základe ktorej sa podľa jeho ustanovenia § 261 odst. 3 písm. a získali záväzkové vzťahy medzi prokuristom a spoločnosťou pri výkone jeho poverenia povahu absolútneho obchodu a riadia sa tak vždy treťou časťou Obchodného zákonníka o záväzkoch. Nepripadá tam tak do úvahy možnosť upraviť tento vzťah zmluvným typom podľa občianskeho zákonníka.

Ako už bolo vyššie uvedené, obchodný zákonník neobsahuje úpravu **formy udelenia prokúry**. Z toho dôvodu teda pripadá do úvahy podporná aplikácia ustanovenia § 31 odst. 4 obč. zák., ktorý vyžaduje písomnú formu plnej moci v prípade, ak sa netýka len určitého právneho úkonu. Autori⁹⁰ tiež argumentujú implikáciou tejto formy z požiadavky zápisu do obchodného registra. V komentárovej literatúre⁹¹ sa však vyskytuje i opačný názor, že zákon požiadavku písomnej formy neobsahuje.

Obchodný zákonník v § 14 odst. 6 stanovuje, že udelenie prokúry je účinné od jej zápisu do obchodného registra. Z tohto ustanovenia niektorí autori⁹² vyvodzujú konštitutívnu **povahu takého zápisu**. Podľa môjho názoru však ide len o úpravu doby, kedy nastávajú účinky voči tretím osobám z už vzniknutého vzťahu založeného predchádzajúcou dohodou medzi stranami. Preferujem tak skôr názor zastávaný i prof. Pelikánovou⁹³, a teda, že zápisom prokuristu do obch. registra nastupujú len účinky princípu publicity a takémuto zápisu je preto možné priznať iba deklaratórnu povahu.

Pokiaľ ide o účinky výmazu prokuristu z obch. registra, v názore na nich dochádza k výnimočnej zhode medzi autormi navzájom⁹⁴ i judikatúrou vyšších súdov,

⁸⁹ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. Praha: Polygon. 2002; Obertová, A., Lasák J.: *Prokura v judikatuře českých soudů*, *Soudní rozhledy* 5/2010, s. 166

⁹⁰ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*, II. Díl, 3. vydání, Praha: ASPI, 2004; ŠTENGLOVÁ, I. (2010)

⁹¹ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. Praha: Polygon. 2002, str. 110

⁹² ELIÁŠ, K. a kol. *Kurs obchodního práva – Obecná část*. Praha : C. H. Beck, 2007, s.42; Obertová, A., Lasák J.: *Prokura v judikatuře českých soudů*, *Soudní rozhledy* 5/2010, s. 166, Vrchný soud v Prahe – uznesenie zo dňa 29. 11. 2004, sp. zn. 7 Cmo 89/2004, publikovaný v SR 6/2000 str. 170

⁹³ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodné právo I*. Praha: ASPI. 2005. str. 317

⁹⁴ ŠTENGLOVÁ, I. (2010), PELIKÁNOVÁ, I. (2005), ELIÁŠ, K. (2007)

že nie je možné dovodiť, že by bol výmaz podmienkou zániku prokúry. Napr. odvolanie prokúry (ako najčastejší dôvod jej zániku) tak bude účinné už samotným dňom rozhodnutia príslušného orgánu a jej výmaz z obchodného registra bude len deklaratívny. Ochrana tretích osôb konajúcich v dobrej viere v zápis v obch. registri podľa § 29 odst 1 sa, samozrejme, uplatní i v tomto prípade.

Do obch. registra sa podľa súčasnej právnej úpravy (§ 35 písm. g) zapisuje meno a priezvisko prokuristu a tiež **spôsob akým koná**. V praxi sa objavujú prípady, keď sa podnikatelia snažia zápisom spôsobu konania prokuristu podmieniť konanie prokuristu kontrasignáciou štatutárneho orgánu (príp. jeho člena). Takýto prípad bol riešený 22. februára 2000 Vrchným súdom v Prahe ako súdom odvolacím. Odvolateľka sa u registrového súdu domáhala zápisu zmien do obch. registra medziiným spočívajúcich v spôsobe konania prokuristu tak, že „prokurista podepisuje vždy spoločne s jedným jednatelom“. Vrchný súd potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu, ktorým tento návrh zamietol a argumentoval: *„(s)měšovat způsob jednání jménem společnosti a jednání za společnost (zastupování společnosti) tak, jak to učinil navrhovatel, nelze. Zápis skutečnosti, že „prokurista podepisuje vždy společně s jedním jednatelom“, by znamenal, že prokurista je postaven na roveň jednatelem, tedy že je také statutárním orgánem společnosti, což ovšem není (...) navržený zápis způsobu jednání, resp. podepisování, by kromě výše uvedených důsledků znamenal nepřístupnou ingerenci do zákonem stanovené možnosti omezení jednání jednatelem. Podle § 133 odst. 2 ObchZ omezit jednatelská oprávnění může pouze společenská smlouva, stanovy nebo valná hromada a takové omezení je vůči třetím osobám neúčinné“*

Napriek tomu, že uvedené rozhodnutie sa vzťahuje na právnu úpravu pred novelou obchodného zákonníka, podľa ktorej sa do obch. registra zapisoval len spôsob podpisovania prokuristu, nie spôsob jeho konania, myslím si, že citované závery sú validné i za súčasného zákonného znenia.

Obdobný názor ako Vrchný súd, pokiaľ ide o vzájomnú podmienenosť konania štatutárneho orgánu (jeho člena) a prokuristu, aj keď za použitia mierne odlišnej argumentácie, vyjadril i Najvyšší súd ČR v rozhodnutí pod sp. zn. 32 odo 99/2002 zo dňa 2. januára 2003, podľa ktorého nie je možné obmedziť oprávnenie prokuristu

vyplývajúce z ustanovenia § 14 odst. 1, 2 obch. zák. kontrasignáciou člena predstavenstva.⁹⁵

Ustanovenie § 14 odst. 5 upravuje **spôsob akým sa prokurista za podnikateľa podpisuje**, t.j. s uvedením firmy podnikateľa a dodatkom o prokúre⁹⁶.

Dôsledky nenaplnenia tejto zákonnej požiadavky však zákon neupravuje a sú tak opakovane diskutovanou otázkou už od čias prvej republiky. Vrchný súd v Prahe sa k nim vyjadril vo svojom rozsudku zo dňa 4. apríla 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94, pri riešení otázky, či je zmenka podpísaná prokuristom bez uvedenia dodatku o prokúre podpísaná platne za podnikateľa, ktorého zástupcom daný prokurista je. Ako súd odvolací sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že *„jedná-li prokurista v této funkci, musí to uvést, to jest při podpisu připojit doložku o prokúře. Jen tak lze odlišit, kdy jedná skutečně v této kvalifikované funkci a kdy případně jedná jako jiný funkcionář na základě jiného jednatelského oprávnění. Nejde tedy jen o otázku pořádkovou, ale o nutnou součást podpisu prokuristy.“* A teda, že *„(s)oučástí podpisu prokuristy je podle § 14 odst. 5 ObchZ doložka o prokúře. Bez této doložky nejde o podpis prokuristy. Nestačí jen skutečnost, že jde o osobu zapsanou jako prokurista v obchodním rejstříku.“* Avšak aj v prípade, že prokurista neuvedením zmieneného dodatku nezaviaže podnikateľa z titulu svojej pozície prokuristu, prichádza stále do úvahy možnosť, že tak učinil z iného titulu (napríklad ako zástupca podľa § 15 obch. zák.).

V kontraste s predchádzajúcim rozhodnutím Vrchného súdu v Prahe sa jeho iný senát recentnejšie vyslovil, že *„(o)právnění prokuristy jednat na základě udělené prokury vzniká zápisem do obchodního rejstříku a není vázáno na uvedení dodatku označujícího prokuru.“*⁹⁷

Stanislav Plíva a kol.⁹⁸ argumentuje v súlade s posledne zmieneným judikátom, a to príkladným použitím ustanovenia § 66 odst. 7 obch. zák., ktorý s neuvedením firmy

⁹⁵ Doslovne: *„(...) ani nesprávným zápisem způsobu podepisování do obchodního rejstříku (kontrasignace člena představenstva) nelze omezit oprávnění prokuristy vyplývající z ustanovení § 14 odst. 1, 2 obch. zák.“*

⁹⁶ „prokurista“, prípadne latinské varianty ako „ppa“, „per procura“, „pp“

⁹⁷ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe z 26. 11. 2001, sp. zn. 9 Cmo 873/99, Obchodní právo, 2002, č. 4, s. 24.

⁹⁸ ŠTENGLOVÁ I., PLÍVA S., TOMSA M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck . 2010.

pri podpise osoby konajúcej menom podnikateľa (štatutárneho orgánu, príp. jeho člena) nespája neplatnosť právneho úkonu.

V danom prípade sa tu naskytá riešenie tejto otázky za použitia § 1 odst. 2 obch. zák. v spojení s § 32 odst. 1 obč. zák., podľa ktorého by sa najskôr malo skúmať, či z právneho úkonu nevyplýva, že prokurista koná za podnikateľa a v prípade eventuálneho negatívneho zistenia, bude platiť, že koná vlastným menom.

Rozsah zmocnenia prokuristu je daný priamo zákonom, konkrétne ustanovením § 14 odst. 1, podľa ktorého je prokurista zmocnený ku všetkým právnym úkonom, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku, a to i v prípade, ak by k nim inak bola vyžadovaná zvláštna plná moc. Z tejto dikcie teda vyplýva, že do okruhu oprávnených právných úkonov nepatrí konanie prokuristu, ku ktorému pri prevádzke podniku nedochádza alebo ktoré s prevádzkou podniku nesúvisia (napr. právne úkony v súvislosti s plnením povinnosti podnikateľa ako platcu povinných platieb).⁹⁹ Rovnako nie je možné dovodiť jeho zmocnenie ku konaniu nemajúcemu charakter právneho úkonu (napr. zvolanie valného zhromaždenia spoločnosti¹⁰⁰)

Pri posúdení, či konkrétny právny úkon spadá pod **prevádzku podniku** je potrebné vziať do úvahy povahu podniku podnikateľa a jeho prevádzku. Tento záver vyslovil Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 2720/2009 zo dňa 28. 4. 2010¹⁰¹, v ktorom sa zaoberal posúdením otázky, či prokurista spoločnosti môže za túto spoločnosť platne uzavrieť zmluvu o prevode obchodného podniku (konkr.: „*zda obchodní podíl je součástí podniku právnické osoby, resp. zda smlouva o převodu obchodního podílu je činností související s provozem podniku právnické osoby*“). Vrchný súd v Prahe ako súd odvolací v tejto veci dovodil, že predmetná zmluva

⁹⁹ K. Eliáš v tomto kontexte uvádza, že „ze zákonné dikce vyplývá, že mimo okruh prokuristovy dispozice se budou nacházet především právní úkony týkající se oblastí nesouvisejících vůbec s podnikáním, jako je např. nakládání s osobním majetkem podnikatele, stejně jako právní úkony jdoucí mimo provoz podniku.“ Eliáš, K. a kol. Kurs obchodního práva – Obecná část. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 104.

¹⁰⁰ Rozhodnutie NS ČR zo dňa 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97, publikované v čas. Právní rozhledy č. 8/1997; NS ČR sp. zn. 29 Odo 1061/2004 zo dňa 29. 11. 2005, publikované v Sou CR NS, č. C 4102 : „svolání valné hromady není jednáním společnosti ve vztahu ke třetím osobám“

¹⁰¹ Uznesenie NS ČR sp. zn. 29 Cdo 2720/2009 zo dňa 28. 4. 2010, publikované v Obchodněprávní revue č. 10/2010, str. 301; predtým obdobne Krajský súd v Hradci Králové, dňa 27.3.2003, sp. zn. 19 Co 495/2002, ktorý sa vyjadril k oprávneniu uzavrieť ručiteľský záväzok v súvislosti s poskytnutím úveru tretej osobe, odlišnej od podnikateľa, ktorý prokúru udelil, pričom zhodnou argumentáciou došiel k záveru, že toto oprávnenie nespadá pod prokuristovo zmocnenie

o prevode obchodného podielu je absolútne neplatná, vzhľadom na to, že ju za nadobúdateľku uzavrela osoba, ktorá nedisponovala k tomu potrebným oprávnením. Argumentoval pri tom, že „*rozsah podnikateľskej činnosti spoločnosti je dán jejím předmětem podnikání*“ a poukázal na to, že „*z obchodního rejstříku nevyplývá, že by předmětem podnikání nabyvatelky bylo zakládání společností či nákup a prodej obchodních podílů jiných společností*“, a preto takúto činnosť síce nadobúdateľka vykonávať môže, ale nepôjde o úkony pri prevádzke podniku. Na záver zovšeobecnil, že „*smlouva, na základě které má společnost nabýt obchodní podíl v jiné společnosti, tedy nabýt majetkovou účast v jiné společnosti, není smlouvou, která by se týkala provozu podniku společnosti, a k uzavření a podpisu takové smlouvy prokura prokuristu neopravňuje*“.

Tento názor pražského Vrchného súdu dovolací súd nezdieľal a naopak uzavrel, že „*(p)ři posuzování, zda konkrétní právní úkon svou povahou spadá do provozu podniku, záleží na povaze podniku podnikatele a jeho provozu, nikoli na tom, jak je vymezen předmět podnikání podnikatele v obchodním rejstříku. Zápis oborů, v nichž podnikatel podniká, totiž nevystihuje celou šíři úkonů, které k provozu podniku patří. Každý jednotlivý právní úkon učiněný prokuristou je třeba hodnotit z pohledu faktického provozu podniku podnikatele, nikoli mechanicky přiřazovat jeho obsah některému z oborů podnikání zapsaných jako předmět podnikání podnikatele v obchodním rejstříku*“.

Najvyšší súd ďalej uviedol, že úkonmi súvisiacimi s prevádzkou podniku nebudú len úkony zodpovedajúce bežnému hospodáreniu „*neboť k provozu podniku budou patřit i některé úkony mimo obvyklé hospodaření (např. uzavření smlouvy o úvěru nebo nakládání s volnými zdroji podniku)*“. K prevádzke podniku však nebudú patriť mimoriadne dispozície „*ktelé se sice týkají podniku, ale jeho další provoz podnikatelem znemožní (prodej nebo pronájem podniku), nebo ho alespoň podstatně negativně ovlivní (zřízení zástavního práva k podniku), popř. s provozem podniku nijak nesouvisejí*“.¹⁰²

¹⁰² NS ČR zo dňa 28. apríla 2010, sp. zn. 29 Cdo 2720/2009

Pod poslednú zmienenú kategóriu úkonov by sa dali podradiť úkony týkajúce sa napríklad osobného majetku podnikateľa – fyzickej osoby alebo plnenie povinností vyplývajúcich pre podnikateľa ako platcu povinných platieb¹⁰³.

Podnikateľ môže prokuristovi udeliť **rozšírenú prokúru** a podľa ustanovenia § 14 odst. 2 ho tak zmocniť k scudzovaniu a zaťažovaniu nehnuteľností. Ak tak neučiní, prokurista k týmto dispozičným úkonom oprávnený nie je. Otáznym by teoreticky mohlo byť akési „čiasťčné“ **rozšírenie prokúry**, ktorým by chcel podnikateľ prokuristovi umožniť len jedno z uvedených práv, prípadne priznanie určitým spôsobom obmedzeného¹⁰⁴ oprávnenia scudzovať a zaťažovať nehnuteľnosti. Právna prax i teória takéto zápisy (niekedy nazývané aj konkrétne oproti všeobecnému rozšíreniu) umožňuje.

V prípade, keď by prokurista disponujúci jednoduchou prokúrou konal v rozpore s druhým odstavcom § 14, bolo by možné takýto úkon posúdiť v kontexte § 1 odst. 2 obch. zák podľa občianskeho zákonníka, konkrétne ustanovenia upravujúceho prekročenie oprávnení zmocnenca vyplývajúcich z plnej moci (§ 33 odst. 1). Najvyšší súd v rozhodnutí zo dňa 19. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003, judikoval, že „(z) užití tohoto ustanovení (§ 33 odst. 1 obč. zák.) pro řešení následků překročení oprávnění vyplývajících z udělené prokury vyplývá, že jednáním prokuristy je podnikatel vázán jak tehdy, jestliže překročení oprávnění vyplývajících z udělené prokury výslovně schválil, tak i v případě, že svůj nesouhlas s jednáním prokuristy neoznámil druhé straně bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění z prokury dozvěděl. Nelze proto úspěšně (...) dovozovat, že je bez dalšího neplatná taková smlouva, kterou uzavřel za podnikatele jeho prokurista, jestliže překročil svá oprávnění vyplývajících z udělené prokury, aniž by bylo zjištěno, že svůj nesouhlas s jednáním prokuristy oznámil druhé straně bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění z prokury dozvěděl.“ Toto rozhodnutie však nebolo prijaté k uverejneniu v „zelenej zbierke“ Najvyššieho súdu, a to s tým, že ho „(v)elmi těsná většina rozhodnutí z důvodu věcného

¹⁰³ ako vyplýva z uznesenia trestného senátu NS ČR zo dňa 17.2.2004, sp.zn. 1 Tdo 972/2003, ktorý dovodil, že: „Ze samotného zákonného postavení prokuristy obchodní společnosti (§ 14 obchodního zákoníku) ještě nevyplývá jeho zákonná povinnost, aby za podnikatele zajistil řádné odvedení pojistného a jiných zákonných plateb státu. Tato povinnost však může vyplývat z jiného jeho postavení v obchodní společnosti.“

¹⁰⁴ Napríklad čo do výšky ceny

nesouhlasu vyřadila“¹⁰⁵. Rovnako sa s ním nestotožňuje ani autorský kolektív komentára k obchodnému zákonníku¹⁰⁶. Dôvodom je, i mne názorovo bližšia, úvaha vychádzajúca z myšlienky, že „(b)ez výslovného zahrnutí oprávnení zcizovat a zatěžovat nemovitosti do prokury není jednání prokuristy jednáním na základě prokury. Takové jednání nepředstavuje prokuristovo překročení oprávnění vyplývajícího z udělené plné moci, jak to vyžaduje § 33 odst. 1 ObčZ , ale je jednáním, které je v rozporu s kogentním ustanovením obchodního zákoníku (§ 14 odst. 2).“ Vzhľadom na to, že oprávnenie podľa § 14 odst. 2 sa zapisuje do obch. registra, tretia osoba tak musí vedieť v akom rozsahu prokurista konateľským oprávnením disponuje a nie je možné tak namietat ochranu jej dobrej viery. A teda v prípade, že by prokurista takýto dispozičný úkon bez príslušného zmocnenia vykonal, nedošlo by k platnému zaviazaniu podnikateľa (len v tom prípade, že by takéto konanie podľa § 31 odst. 2 obč. zák. dodatočne schválil).

Obmedziť prokúru s účinnosťou voči tretím osobám nad rámec stanovený ustanovením §14 odst. 2 nie je možné.¹⁰⁷ Podľa Stanislava Plívu a kol.¹⁰⁸ by takto udelenú prokúru bolo možné považovať za obecnú plnú moc v zmysle príslušných ustanovení obč. zák. alebo za platne udelenú prokúru s neplatnými ustanoveniami týkajúcimi sa daného obmedzenia. Na druhej strane by však bolo nepochybne v súlade so zákonnou úpravou aj posúdenie takto udelenej prokúry ako neplatnej. Podkladom tejto úvahy je zjavný rozpor s kogentným ustanovením zákona.

V duchu zásady *potius valeat actus quam pereant* by som dala prednosť interpretácii docenta Plívu.

Za obmedzenie prokúry je za súčasnej úpravy považované i jej udelenie týkajúce sa len určitej organizačnej zložky. Pre obchodnú prax by bolo určite priaznivejšie takéto obmedzenie zákonne umožniť, čo je reflektované i v návrhu nového občianskeho zákonníka.

¹⁰⁵ VOJTEK, P.: Potřetí k judikatuře Nejvyššího soudu neschválené k publikaci v „zelené sbírce“, SR 12/2005, s. 437

¹⁰⁶ Op. cit. sub 95, str. 45

¹⁰⁷ Takéto obmedzenie by do obch. registra vzhľadom na taxatívny výpočet skutočností tam zapisovaných ani nebolo možné uviesť. Pokiaľ ide o vnútorné obmedzenie, ust. § 14 odst. 3 ho prehlasuje voči tretím osobám neúčinným.

¹⁰⁸ Op. cit. sub 95, str. 45

Ďalším rozdielom, ktorý odlišuje prokúru od občianskoprávnej plnej moci je **úprava jej zániku**. Podľa 7 odstavca § 14 obch. zák. prokúra smrťou podnikateľa nezaniká, pokiaľ by takto nebola obmedzená podnikateľom už pred jeho smrťou. Konateľské oprávnenie prokuristu je však od toho okamihu obmedzené na „úkony v rámci obvyklého hospodarení“. Úkony tento rámec presahujúce sú podmienené súhlasom podnikateľových dedičov a súčasne s povolením súdu. Josef Bejček¹⁰⁹ vzhľadom na zjavne kognitívnu povahu ustanovenia dovodzuje že, by prípadné nedodržanie uvedených podmienok viedlo k neplatnosti alebo aspoň neúčinnosti uskutočneného úkonu.

Pokiaľ ide o ďalšie spôsoby zániku, odborná literatúra¹¹⁰ viac-menej zhodne zastáva podpornú aplikáciu ustanovenia § 33b obč. zák., o zániku všeobecnej plnej moci. Tento záver je opodstatnený povahou prokúry ako zvláštnej obchodnej plnej moci. Objavil sa však i názor¹¹¹ argumentujúci judikatúrou NS ČR¹¹², podľa ktorého by sa malo uplatňovať podporné použitie ustanovení obch. zák. o zmluve mandátnej (v prípade, že by sa zmluvné strany nedohodli na odlišnej úprave). Ja by som však argumentácie Najvyššieho súdu v uvedenom rozhodnutí chápala odlišne. V uvedenom prípade sa súd zaoberal úpravou vnútorného vzťahu medzi prokuristom a podnikateľom, ktorého zastupuje, konkrétne podmienkami odmeňovania tohto prokuristu. Otázka prípadného zániku prokúry v rozhodnutí nebola riešená ani okrajovo. Naopak by v tomto kontexte bolo možné spomenúť judikát Vrchného súdu v Prahe¹¹³, ktorý doslova uviedol: „*Jako každá plná moc, i prokura zaniká způsoby dle § 33b odst. 1 ObčZ, včetně výpovědi zmocněncem – prokuristou.*“

¹⁰⁹ BEJČEK, J.: *Pět letných pozastavení nad poslední loňskou novelou obchodního zákoníku*, Právní rozhledy 11/2005, s. 397

¹¹⁰ ELIÁŠ, K. a kol. *Kurs obchodního práva – Obecná část*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 107; Dědič, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. Praha: Polygon. 2002, str. 111; Štenglová I., Plíva S., Tomsa M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck . 2010. str. 46

¹¹¹ OBERTO VÁ, A., LASÁK, J.: *Prokura v judikatuře českých soudů*. Soudní rozhledy, 2010, č. 5, s. 165 an.

¹¹² napr. rozhodnutie NS ČR pod sp. zn. 23 Cdo 2713/2009 zo dňa 25. novembra 2009, uverejnený v Sb. NS, č. 9-10, 2010, str. 1046

¹¹³ Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29. 11. 2004, sp. zn. 7 Cmo 89/2004 [SR 3/2005 str. 104]

3.5. Zmluvné zastúpenie podnikateľa

Zmluvné zastúpenie podnikateľa je na obecnej úrovni upravené v občianskom zákonníku. Je pri ňom nutné rozlišovať zmluvu medzi zástupcom a zastúpeným, plnú moc a účinky zastúpenia. Právna veta rozhodnutia Najvyššieho súdu zo dňa 20. decembra 1995, sp. zn. Odo 28/95 hovorí, že: „(p)rávni vzťahy medzi zmocniteľom a zmocnencem vznikajú na základe dohody o plnej moci, kdežto právni vzťahy medzi zmocniteľom a osobami tretími vznikajú na základe právnych úkonov zmocnenca, učiněných jménem zmocnitele na základe plnej moci.“

Plná moc (plnomocnenstvo) je jednostranným úkonom zastúpeného a musí v nej byť určený rozsah udeleného oprávnenia. Je tiež preukazom oprávnenia zástupcu. Je udeľovaná podnikateľom samotným (fyzickou osobou) alebo v prípade právnickej osoby jej štatutárnym orgánom. Pre prípad udelenia plnej moci menom spoločnosti pred jej vznikom, Najvyšší súd v rozhodnutí zo dňa 9. marca 2004, sp. zn. 32 Odo 686/2003 dovodil, že takáto plná moc neoprávňuje splnomocnenca konať za spoločnosť po jej vzniku.

Zmluva medzi zástupcom a zastúpeným je záväzkový právny vzťah, na ktorý sa použijú ustanovenia príslušných typov jednotlivých obchodných zmlúv, podstatou ktorých je zastúpenie (napr. mandátna zmluva) a je spravidla právnym titulom vzniku zastúpenia.

Pokiaľ ide o **rozsah** oprávnenia zmluvného zástupcu, slovami Najvyššieho súdu České republiky sp. zn. Odo 28/95: „... z jednání zmocněnce vzniknou práva a povinnosti zmocniteli v případě, že zmocněnec jedná jménem zmocnitele a v mezích plné moci, která objektivně existuje.“ A na inom mieste v tom istom rozsudku: „(p)ro vymezení rozsahu oprávnění zmocněnce jednat za zmocnitele je rozhodující znění plné moci, jak je v něm vymezen rozsah uděleného zmocnění“. V inom svojom rozhodnutí však Najvyšší súd zdôrazňuje, že vzhľadom na ustanovenie § 35 odst. 2 obč. zák. nie je možné použiť pre výklad obsahu plnej moci len jej samotný text. Akcentuje sa tiež, že „omezení, vyplývající ze vztahů mezi zmocněncem a zmocnitelem (...) jsou vůči třetím osobám účinná, jen byla-li jim známa.“

Rozsahom oprávnenia ku konaniu na základe plnej moci sa NS ČR zaoberal aj v rozsudku zo dňa 29. novembra 2005, sp. zn. 1061/2004, v ktorom posudzoval zmocnenie formulované tak, že konateľ spoločnosti zmocňoval, aby spoločnosť zmocnenec zastupoval „*ve všech věcech, rozumí se tím v plném rozsahu oprávnění jednatele této společnosti*“. Odvolací súd takúto plnú moc posúdil ako neplatnú, pričom toto posúdenie založil na závere, že takto udeleným zmocnením prenáša konateľské oprávnenie na tretiu osobu, čím zasahuje do právomocí vymedzených zákonom a stanovami (v tomto prípade) jedinému spoločníkovi, ktorý vykonáva pôsobnosť valného zhromaždenia. Najvyšší súd sa s týmto posúdením nestotožnil a naopak dovodil, že z formulácie zmocnenia vyplýva, že rozsah zmocnencovho oprávnenia je vymedzený tak, že za spoločnosť môže činiť všetky právne úkony, ktoré môže činiť konateľ spoločnosti, a teda ide o generálnu plnú moc.

V uznesení zo dňa 29. apríla 2008, sp. zn. 29 Cdo 1453/2007, NS ČR pri posúdení otázky, či je k podpisu zmenky zmocnencom menom spoločnosti potrebné udelenie zvláštnej plnej moci, formuloval záver, že ak bola „*zmocněnci písemně udělena plná moc k tomu, aby až do odvolání zmocnění zmocnitelku jejím jménem zastupoval ve všech věcech, jde o všeobecnou plnou moc opravňující zmocněnce ke všem právním úkonům, kromě těch, jež vyžadují zvláštní plnou moc. Zákon pro podpis směňky zmocněncem požadavek existence zvláštní plné moci nestanoví.*“¹¹⁴

Podľa § 39 obč. zákonníka je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom, absolútne neplatný, to samozrejme platí aj pre plnú moc. Konaním *in fraudem legis* bolo i zmocnenie záložného veriteľa k predaju založenej nehnuteľnosti, o ktorom rozhodoval dňa 16. novembra 2004 pod sp. zn. 22 Cdo 1772/2004 Najvyšší súd. Slovamí NS ČR: „*Udělí-li zástavní dlužník zástavnímu věřiteli plnou moc k prodeji zastavené nemovitosti za účelem splacení zajištěné pohledávky, je tato plná moc právním úkonem neplatným pro obcházení zákona; to platí i pro navazující právní úkony.*“

Ustanovenie § 33 odst. 1 obč. zákonníka upravuje **dôsledky prekročenia oprávnenia zmocnencom**. Toto prekračovacie konanie je pre zmocniteľa záväzné, len

¹¹⁴ Citované podľa DĚDIČ, J., LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností - Přehled judikatury s komentářem. 2. díl.* Praha: Linde, 2010, str. 1212

ak ho schválil. Platí domnienka, že ak zmocniteľ neoznámí osobe, s ktorou zmocnenec jednal, svoj nesúhlas bez zbytočného odkladu po tom, ako sa o tomto excese dozvedel, je takýmto zmocnencovým konaním viazaný. Lehota „bez zbytočného odkladu“ je závislá od konkrétneho prípadu. V prípade ratihabície nastávajú právne účinky konania ex tunc, nie až okamihom takého schválenia. Ako dovodil Najvyšší súd¹¹⁵, predmetný súhlas je možné udeliť i konkludentne. Ak zmocniteľ prekračujúce konanie neschváli, je z neho viazaná samotná osoba zmocnenca (§ 33 odst. 2), pričom tretia osoba na ňom môže požadovať alternatívne buď splnenie záväzku alebo považovať zmluvu za neplatnú a požadovať náhradu škody. Neplatí to však v prípade, ak táto tretia osoba o nedostatku plnej moci vedela.

Podľa judikatúry Najvyššieho súdu ČR¹¹⁶ sa o prekročenie plnej moci nejedná v prípade, keď zmocnenec, ktorého plná moc k zastupovaniu zanikla (okrem výnimiek uvedených v § 33b odst. 6), robí právne úkony menom osoby, ktorá mu zaniknutú plnú moc udelila. Ide o tu o **nezmocnené konanie**, konanie bez plnej moci. Tieto úkony sú pre zmocniteľa záväzné len v prípade ich dodatočného schválenia.

¹¹⁵ NS ČR zo dňa 29. januára 2004, sp. zn. 32 Odo 967/2002

¹¹⁶ NS ČR zo dňa 4. decembra 2000, sp. zn. 22 Cdo 1134/2000

4. Postavenie judikatúry v obchodnom práve

Judikatúra zohráva mimoriadne dôležitú úlohu pri riešení aplikačných problémov a nejasností formálnych prameňov práva. Pri interpretácii právnych predpisov totiž v dôsledku značných interpersonálnych a záujmových rozdielov medzi jednotlivými interpretujúcimi subjektmi¹¹⁷ dochádza logicky k pluralite výkladov. Práve súdy v rámci rozhodovania o konkrétnych právach a povinnostiach subjektov prinášajú potrebný zjednocujúci a všeobecne akceptovateľný výklad.

Právny systém Českej republiky sa radí ku kontinentálnemu typu právnej kultúry a z tejto skutočnosti vyplýva nemožnosť pôsobenia judikatúry vyšších súdov ako formálne záväzného precedensu. Nižšie súdy tak nie sú povinné bezvýhradne nasledovať rozhodnutia súdov vyšších¹¹⁸, naopak sú viazané len zákonom a od judikatúry sa môžu odchýliť a iniciovať tak prípadne aj jej zmenu. Slovam Ústavného súdu ČR¹¹⁹, reagujúceho na námietku súdu odvolacieho, že v konkrétnej veci musel postupovať podľa konštantnej judikatúry Najvyššieho súdu: „*Argumentaci soudu, že musí postupovat podle ustálené a platné judikatury nelze přisvědčit, neboť soudce je podle čl. 95 odst. 1 Ústavy při rozhodování vázán pouze zákonem. Přihlíží-li soud při rozhodování k judikatuře, měl by mít na zřeteli, že její ustálenost a platnost jsou odvislé od vývoje, který je odrazem daných společenských a ústavněprávních podmínek. Navíc aplikace judikatury musí být v souladu s mezinárodními závazky, které Česká republika přijala.*“

Na druhej strane však súdy nemôžu ľubovoľne opomenúť judikatúru vyšších súdov bez uvedenia relevantných dôvodov¹²⁰. Oslabovalo by to jednak právnu istotu účastníkov súdneho konania spoliehajúcich sa na určitú predvídateľnosť rozhodnutia súdu a navyiac by tým takéto rozhodnutie výrazne stratilo na svojej presvedčivosti.¹²¹

¹¹⁷ Veď ako vyjadril Viktor Knapp: „Právni předpis může vykládat každý a ve výše uvedeném kognitivním smyslu ji vlastně vykládá každý, kdo ji čte anebo popř. poslouchá.“ (KNAPP, V. Teorie práva, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1995, str. 169)

¹¹⁸ Myslené primárne vrcholných súdov - NS ČR, NSS ČR, ÚS ČR

¹¹⁹ Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 21. novembra 1996, sp. zn. IV. ÚS 200/96

¹²⁰ Ústavný súd v tomto zmysle hovorí o „*jurisdikčnej ľubovôli*“ (nález Ústavného súdu ČR zo dňa 25. novembra 1999, sp. zn. III. ÚS 470/97)

¹²¹ NS ČR zo dňa 27. apríla 2006, sp. zn. 29 Odo 551/2006: „*Skutečnost, že soud bez vysvětlení pomine pro účastníka řízení příznivou judikaturu uveřejněnou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, na kterou byl tímto účastníkem výslovně upozorněn, sama o sobě významně oslabuje přesvědčivost*

Ako judikoval Ústavný súd¹²² v prípade, ak by došlo k takému „odklonu od ustálené rozhodovacie praxe nadto usmernené opakovanými rozhodnutiami či stanoviskami Nejvyššího soudu, aniž by obecné soudy nižšího stupně dostatečným způsobem vyložily důvody, pro které ustálenou rozhodovací praxi odmítají, a aniž by proti takovému svému rozhodnutí připustily dovolání“, jednalo by sa o porušenie ústavou zaručených práv.

V roku 2010 publikoval Petr Sprinz¹²³ výsledky svojho dotazníkového prieskumu, v ktorom oslovil sudcov okresných, krajských a vrchných súdov. Otázky sa týkali primárne miery záväznosti súdnych rozhodnutí a príbuzných aspektov. Vrátilo sa mu 48 dotazníkov, z ktorých vyvodil, že „(v)álná většina soudců považuje soudní rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu za prakticky závazná nebo alespoň směrodatná ve smyslu silné povinnosti rozhodnutí následovat.“ Mierna väčšina sudcov považuje oficiálne publikované súdne rozhodnutia za normatívnejšie než rozhodnutia takto nepublikované.

Aj keď reliabilita a validita tohto prieskumu by vzhľadom na veľkosť výskumnej vzorky síce mohla byť diskutabilná, jeho výsledky nám, myslím, poskytujú dostatočný náhľad na sudcovské vnímanie normatívnosti judikatúry.

Vyššie citovaný nález Ústavného súdu ČR¹²⁴ spolu s prezentovaným prieskumom je dokladom stavu, ktorý sa v českom (i slovenskom) právnom prostredí rozvinul. Tým je situácia, keď za formálnej nezáväznosti judikatúry faktické správanie sa súdov vytvára dojem opačný. To sa logicky premieta do i do bežného života ľudí, a tak sa z judikatúry stáva faktická spoločenská norma správania sa. Ako uvádza Petr Sprinz s normatívnou povahou súdnych rozhodnutí je spojených niekoľko dôsledkov, medzi ktoré patrí požiadavka zverejnenia, aplikácia zásady *iura novit curia*, a rovnako tiež požiadavka zrozumiteľnosti a jasnosti súdnych rozhodnutí. Minimálne druhý zmieneny dôsledok pôsobí vzhľadom na rozsiahlu materiu každoročne vydávaných rozhodnutí v praxi značné problémy.

písemného vyhotovení jeho rozhodnutí; jde o jev, který oslabuje předvídatelnost soudního rozhodování a zejména v rozhodovací praxi odvolacích soudů jej nelze tolerovat.“

¹²² Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 08.07.1999, sp. zn. III. ÚS 224/98

¹²³ SPRINZ, P. *Normativní povaha soudních rozhodnutí, její význam a další vybrané aspekty*. In *Fenomén judikatury v právu. Sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2009*. Olomouc: Leges, 2010. str. 62

¹²⁴ Op. cit. sub 98

Pokiaľ ide o obchodnoprávnu judikatúru, tá je ovplyvnená viacerými špecifikami danej oblasti práva. Miloš Tomsa¹²⁵ rozlišuje ich príčiny dané jednak stále pretrvávajúcimi problémami prechodu od socialistickej právnej úpravy, ďalej špecifickými problémami vznikajúcimi pri implementácii komunitárnych predpisov a príčiny vyplývajúce z vecného charakteru upravovanej oblasti. Vzťahy v obchodnej oblasti sú totiž mimoriadne dynamické, a to spôsobuje relatívne časté zmeny právnej úpravy¹²⁶. Tieto zmeny zasa vytvárajú prekážky vzniku dlhodobo konštantnej judikatúry. Na druhej strane sa v dôsledku častých novelizácií a aj nimi spôsobenými interpretačnými problémami, nejasnosťami či medzerami v zákone objavuje i väčšia potreba dotvorenia a vysvetlenia práva.

¹²⁵ TOMSA, M. *Judikatura v obchodním právu*. In KÜHN, Z., BOBEK, M., POLČÁK, R (eds). *Judikatura a právní argumentace : Teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. 1. Praha : Auditorium, 2006. str. 177 an

¹²⁶ Aktuálny kódex obchodného práva má, ak som sa neprepočítala, okolo šesťdesiat sedem novelizácií, navyše v súčasnosti je pripravená komplexná rekodifikácia obchodného i občianskeho práva

5. Navrhovaná úprava právneho konania v rekodifikačných prácach súkromného práva

Nedávno vládou schválený návrh nového občianskeho zákonníka je koncipovaný ako obecná základná úprava celej oblasti súkromného práva. Pripravovaný rekodifikovaný obchodný zákonník, zákon o obchodných korporáciách, tak bude redukovaný na úpravu obchodných spoločností a družstiev. Nespornou výhodou tejto koncepcie je napr. zjednotenie úpravy obligačných vzťahov, doteraz upravených v oboch kódexoch na princípe všeobecnosti a špeciality. Rekodifikačné práce široko nadväzujú na súčasnú platnú úpravu, no obsahujú i významné zmeny.

Pokiaľ ide o úpravu právneho konania, na prvý pohľad je zjavný **terminologický posun**, keď sa zákonný text vracia ku klasickej terminológii ABGB. Termín „právny úkon“, prevzatý v 50-tych rokoch pri unifikácii federatívneho práva zo slovenčiny, tak nahradil termínom „právni jednaní“. Nie som si úplne istá dôvodmi stojacimi v pozadí tejto terminologickej zmeny¹²⁷ – Bányiová a Korbel¹²⁸ uvádzajú, že dôvodom je snaha priblížiť pojmoslovie zákonníka bežným užívateľom práva – neprávnikom a „*že přirozenější pro někoho, kdo uzavírá smlouvu, je říkat, že právně jedná, nikoli že činí právní úkony*“. Uhlíř¹²⁹ argumentuje proti tejto zmene tým, že tento pojem sa za posledných 60 rokov stal prirodzenou súčasťou ako českého jazyka, tak i českej právnej terminológie, bol často judikovaným a má svoje jasné definície a vysvetlenia. Navyše dodáva, že znovuzavedenie starej terminológie má mätúci účinok a „*v běžné češtině označuje slovo jednání probíhající proces, nikoli ukončený právní akt*“. Osobne si nemyslím, že sa jedná o natoľko podstatnú a vecne významnú zmenu vyžadujúcu rozsiahle diskusie, na druhej strane by som sa v tomto skôr priklonila k

¹²⁷ Okrem skutočnosti, že dôvody k zavedeniu termínu „právny úkon“ uvedené v dôvodovej správe k zákonu č. 141/1950 Sb., odpadli alebo sa ukázali ako falošné, ako uvádza Karel Eliáš (ELIÁŠ, K., HAVEL, B. Osnova občanského zákonníku. Osnova zákona o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s.302). To mi totiž s ohľadom na uplynutú dobu a stupeň zaužívania tohto pojmu nepripadá ako dostatočne relevantný právny dôvod.

¹²⁸ BÁNYAIOVÁ, A., KORBEL, F. Proč schválit nový občanský zákoník, Právo & Justice. Lidové noviny. 21.2.2011, s. 32

¹²⁹ UHLÍŘ, D. Proč neschválit nový občanský kodex. Právo & Justice. Lidové noviny. 14.2.2011, s. 32

„staremilníkom¹³⁰“ reprezentovaným Davidom Uhlířom a pojmoslovné zmeny zavádzala len v prípade skutočnej potreby.

Obecná úprava právneho konania je obsiahnutá v ustanoveniach §§ 493 - 546¹³¹ navrhovanej osnovy občianskeho zákonníku a v podstate nadväzuje na súčasne platný zákonník. Rozdielom je dôsledné odlišenie neplatného konania a konania zdanlivého, ku ktorému dochádza v prípadoch nedostatku vôle, určitosti a zrozumiteľnosti. Spravidla sa k zdanlivým právnym konaniam neprihliada a nemajú právnu relevanciu. Toto je však zmiernené možnosťou strán dodatočným zhojením nedostatku takého konania, pričom je pre ten prípad navrhované stanovenie fikcie existencie právneho konania ex tunc. Návrh tiež akcentuje zásadu, že právny úkon je lepšie zhojiť, než zrušiť (výslovne uvedenú v § 521). Podstatne sa nemenia ani pravidlá pre výklad právneho konania a návrh obsahuje špeciálne ustanovenie pre právny styk podnikateľov, podľa ktorého sa prihliada k obchodným zvyklostiam a tie, pokiaľ nie je stanovené inak, majú prednosť pred dispozitívnymi ustanoveniami zákona (§ 506).

Jedným z cieľov návrhu bolo zjednotiť základnú **obecnú úpravu právnických osôb**, pričom je viac-menej akceptované a spresnené ich doterajšie pojetie. V súlade so zmieňovanou základnou koncepciou rekodifikačných prác je táto obecná úprava obsiahnutá v návrhu občianskeho zákonníka a zákon o obchodných korporáciách bude upravovať len určité odchýlky u jednotlivých štatutárnych orgánov jednotlivých foriem obchodných spoločností a družstva.

Právna subjektivita ako i spôsobilosť k právnym úkonom (právnemu konaniu) právnických osôb nasleduje v súčasnosti uplatňovanú koncepciu. Tvorcovia však zdôrazňujú, že zo samotnej povahy právnických osôb nie je možné stanoviť čo do rozsahu ich spôsobilosti ekvivalenciu medzi nimi a osobami fyzickými. Vychádza sa z koncepcie, že za právnickú osobu ako umelú konštrukciu musia konať ľudia ako jej zástupcovia. Dochádza tak k opusteniu konania menom spoločnosti a konanie štatutárneho orgánu je chápané ako zastúpenie. Navrhované ustanovenie § 146 hovorí, že sú to primárne orgány právnickej osoby, ktoré vlastným rozhodovaním nahrádzujú

¹³⁰ Op. cit. sub 107

¹³¹ Číslovanie podľa ELIÁŠ, K., HAVEL, B. Osnova občianskeho zákonníku. Osnova zákona o obchodných korporáciách. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009.

jej vôľu. Návrh tiež rozvíja pravidlo obsiahnuté v § 66 odst. 7 obch. zák. a poriadkovo¹³² stanovuje, že ten, kto koná za právnickú osobu, má dať najavo o čo sa jeho zastúpenie opiera a v prípade písomného konania by mal uviesť tiež jej názov, svoju funkciu či pracovné zaradenie a podpis. Štatutárnemu orgánu právnickej osoby je priznaná „veškerá působnost“ pokiaľ nie je zverená inému orgánu. Člen štatutárneho orgánu má generálne konateľské oprávnenie, pričom v prípade vyžadovaného spoločného konania kolektívneho orgánu je výslovne stanovená možnosť zmocnenia jednotlivého člena k určitému právnemu konaniu. Úprava zastúpenia právnickej osoby preberá úpravu obsiahnutú v súčasnom ustanovení § 20 odst. 2, no nezmieňuje jej „členov“, čo by mohlo znamenať určité obmedzenie. Rozsah ich zastupiteľského oprávnenia je obmedzený obvyklosťou vzhľadom na ich pracovné či funkčné zaradenie, pričom rozhoduje stav, aký sa javí verejnosti.

Analogicky k obecnej úprave konania právnických osôb je v návrhu postavená úprava **zastúpenia podnikateľov** v právnom styku. Navrhovaná úprava preberá ustanovenia §§ 15 a 16 súčasného obchodného zákonníka, pričom zovšeobecňuje doterajšiu úpravu prekročenia oprávnenia každým zástupcom, bez ohľadu na jeho právny titul vzniku tak, aby bol zastúpený viazaný, len ak by toto konanie schválil. Následne je stanovený zákaz konkurencie podnikateľových zástupcov.

Pod všeobecnú úpravu zmluvného zastúpenia sú podradené ustanovenia týkajúce sa **prokúry**. Základná jej koncepcia ostáva rovnaká – môže ju udeliť len do obchodného registra zapísaný podnikateľ a prokuristom môže byť len osoba fyzická. Tiež aj rozsah konateľského oprávnenia je stanovený zhodne s aktuálnou úpravou. Novinkou je možnosť udeliť prokúru len pre niektorú pobočku alebo závod a výslovný zákaz prenesenia prokúry na inú osobu. Na rozdiel od súčasnej úpravy návrh nepodmieňuje účinnosť prokúry jej zápisom do obchodného registra, ale stáva sa účinnou už jej udelením.

Návrh nového občianskeho zákonníka ďalej upravuje **zákonné zastúpenie**, pri ktorom vyčleňuje opatrovníctvo ako zastúpenie založené rozhodnutím súdu. Fyzická i právnická osoba má možnosť vopred si určiť, kto sa má v budúcnosti stať jeho opatrovníkom. Zavádza sa tiež nový inštitút – opatrovnícka rada ako orgán konzultatívny a kontrolný.

¹³² Sankcia neplatnosti sa uplatní len v prípade prikázanej písomnej formy právneho konania

Návrh zákona o obchodných korporáciách upravuje zmluvu o výkone funkcie – vzniká priamo zo zákona menovaním a ak nie je upravené inak, uplatnia sa pri nej ustanovenia o príkazných zmluvách. Zmluva je, pokiaľ sa strany nedohodnú inak, bezúplatná. NZoOK ponecháva povinnosť orgánov oprávnených ku konaniu za spoločnosť konať so starostlivosťou riadneho hospodára. Výslovne je tiež formulované pravidlo, že pri súbežnom pracovnom pomere a výkone funkcie štatutárneho orgánu platí, že takýto člen štatutárneho orgánu bude zodpovedať vždy ako štatutárny orgán okrem prípadu, keď by konanie, ktoré ujmu spôsobil, nepatrilo do pôsobnosti štatutárneho orgánu.

Záver

Problematika právneho konania podnikateľa je jednou z esenciálnych oblastí obchodného práva. Jeho zákonná úprava by preto mala byť dostatočne prehľadná, jasná a precízna. Súčasný stav týmto požiadavkám zjavne nezodpovedá. Nejasnosti vyplývajú jednak z roztrieštenosti resp. duality právnej úpravy konania právnických osôb v kódexoch súkromného práva (občianskom zákonníku a obchodnom zákonníku), no sú aj dôsledkom medzier v zákone, ktoré sú následne zapĺňané judikatúrou vyšších a vrcholných súdov. Výkladové problémy sú súdmi často riešené rozporne a v praxi pôsobia problémy, a to nie len profesionálnym, ale i bežným užívateľom práva, ktorí sa častokrát ocitajú vo veľmi neprehľadnej situácii.

V oblasti priameho konania podnikateľa by sa neprehľadným dal označiť napríklad stav okolo súbehov rôznych konateľských oprávnení. Na podklade v práci uvedených rozhodnutí vrcholných súdov by sa dalo dovodiť, že momentálne prevládajúcim názorom je, že štatutárny orgán (resp. jeho člen) nemôže v mene podnikateľa vystupovať zároveň, v rozsahu výkonu svojej funkcie štatutárneho orgánu, ako jeho zákonný zástupca.

Veľké množstvo interpretačných otázok sa vyskytuje i v oblasti nepriameho konania podnikateľa. Názorová nejednotnosť pretrváva napríklad ohľadom dopadu neuvedenia dodatku o prokúre k podpisu prokuristu či možnosti ďalšieho zmocnenia vedúcim organizačnej zložky.

Pripravené rekodifikačné návrhy prinášajú mnoho zmien aj do úpravy konania podnikateľa. Najzásadnejšou no, myslím, že i najprínosnejšou z nich je zhrnutie obecnej úpravy konania právnických osôb do jedného kódexu – občianskeho zákonníka. Špeciálny zákon o obchodných korporáciách tak bude upravovať len špecifiká týkajúce sa obchodných spoločností a družstva. Návrh nového občianskeho zákonníka rešpektuje súčasnú úpravu, no obsahuje i určité jej spresnenia a modifikácie. Značným posunom vo vnímaní právneho konania právnickej osoby je nediferenciácia medzi štatutárnym orgánom, resp. konaním orgánom spoločnosti a zastúpením. V návrhu je tiež viditeľná snaha spracovateľov zohľadniť potreby praxe (napr. znovuzavedenie možnosti udelenia prokúry len pre určitú pobočku či závod). Pokiaľ ide o definitívne posúdenie

rekodifikačného návrhu, myslím, že by bolo vhodné počkať na konečnú podobu textu na konci legislatívneho procesu, ako i skúsenosti s jeho uvedením „do života“.

Zoznam skratiek

ABGB	Všeobecný občiansky zákonník (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch)
Obč. zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v znení neskorších predpisov
Obch. zák.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v znení neskorších predpisov
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v znení neskorších predpisov
Zák. práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v znení neskorších predpisov
Návrh	návrh občanského zákoníku
NZoOK	návrh zákona o obchodných zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
OP	Obchodní právo
OR	Obchodněprávní revue
PP	Právo a podnikání
PPP	Právní praxe v podnikání
PR	Právní rozhledy
BA	Bulletin advokacie
SpJ	Správní judikatura
Sou R NS	Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu. Praha : C. H. Beck
Sou CR NS	Soubor civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu
SR	Soudní rozhledy
SJ	Soudní judikatura
NS ČR,	
Najvyšší súd	Najvyšší súd Českej republiky
NSS ČR	Najvyšší správny súd Českej republiky

Použitá literatura

Monografie

BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I.: *Společnost s ručením omezeným*, 2. vydání. Praha: ASPI, 2006, 677 s., ISBN 80-7179-441-4

DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I., ČECH, P., KŘÍŽ, R. *Akciové společnosti*, 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 944 s., ISBN 978-80-7179-587-2

DĚDIČ, J., LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností - Přehled judikatury s komentářem. I. a 2. díl.* Praha: Linde, 2010, str. 1984, ISBN: 978-80-7201-781-2

DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezením – Komplexní pohled na s. r. o.* 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2002, ISBN 80-86395-37-5

DVOŘÁK, T. *Akciová společnost a Evropská akciová společnost.* Praha: ASPI, a. s., 2005, ISBN 80-7357-120-X

DVOŘÁK, T.: *Družstevní právo*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 414 s., ISBN 80-7179-742-1

ELIÁŠ, K. a kol. *Kurs obchodního práva – Obecná část.* Praha : C. H. Beck, 2007, 978-80-7179-583-4

ELIÁŠ, K., HAVEL, B. *Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 574. ISBN 978-80-7380-205-9.

KNAPP, V. *Teorie práva*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1995, str. 169

KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné.* Sv. I. 3. vyd. Praha: ASPI, 2002, ISBN 80-86395-28-6

KÜHN, Z., BOBEK, M., POLČÁK, R (eds). *Judikatura a právní argumentace : Teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou.* 1. Praha : Auditorium, 2006. 234 s. ISBN 80-903786-0-9

PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákoník, Komentár*, 3. vydanie, Bratislava: C. H. Beck, 2010, 1199 s.

PECZENIK, A. *On law and reason.* 2. vydanie, New York: Springer-Verlag New York Inc., 2008, str. 384, ISBN-13: 9781402087295

PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, II. Díl*, 3. vydání, Praha: ASPI, 2004, str. 608, ISBN: 80-86395-99-5.

PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodné právo 1*. Praha: ASPI. 2005. str. 458, ISBN 80-7357-062-9

POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. I. díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009

SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, 1032 s. ISBN 978-80-8078-290-0

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. Praha : C. H. Beck, 2009. 1478 s. ISBN 978-80-7400-055-3.

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. Praha : C. H. Beck, 2010. 1477 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník I, II*, 2. vydání, Praha 2009, 2321 s., ISBN 978-80-7400-108-6

Články

BARTOŠÍKOVÁ, M. *Podmínky výkonu funkce jednatele a jejich prokazování.* Obchodní právo, 1997, č. 2

BARTOŠÍKOVÁ, M. *Několik úvah o prokuře.* Obchodní právo, 2000, č. 8

BARTOŠÍKOVÁ, M. *Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem.* Obchodní právo, 2004, č. 4

BEJČEK, J. *O střetu zájmů podnikatelů a jejich manažerů.* Právní rozhledy, 2004, č. 13

BEJČEK, J. *Pět letmých pozastavení nad poslední novelou obchodního zákoníku.* Právní rozhledy, 2005, č. 11

BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J., *Soudně nezákonné "zákonné zastoupení", aneb Curia locuta, causa finita?,* Obchodněprávní revue, 2009, č. 2, str. 31-39

BÁNYAIOVÁ, A., KORBEL, F. *Proč schválit nový občanský zákoník,* Právo & Justice. Lidové noviny. 21.2.2011, s. 32

BEZOUŠKA, P. *Soudcovské dotváření práva vykračující z meze zákona v návrhu českého občanského zákoníku.* Právní rádce, 1/2011, str. 18 až 23

ČECH, P. *Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku,* Právní rádce, 10/2007, str. 46 - 58

ČECH, P. *Společné jednání jménem obchodní společnosti,* Právní rádce, 8/2008, str. 4 až 8

ČECH, P. *Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?,* Právní rádce, 2/2009, str. 22 až 33

ČERNÁ, S., JOSKOVÁ, L: *K postavení likvidátora,* Právní rádce, 2011, č. 5, str.

DĚDIČ, J. *Nejvyšší soud ČR. Souběh výkonu funkce statutárního orgánu a zákonného zmocnění, ochrana dobré víry třetích osob.* Obchodněprávní revue, 2009, č. 1. s. 28.

DOLEŽIL, T.: *Statutární orgán a zákonné zmocnění,* Jurisprudence, 2009, č. 2., str. 32-35

DVOŘÁK, T. *Povaha právního vztahu členů orgánů k obchodním společnostem a družstvům.* Právní rozhledy, 2000, č. 2

- DVOŘÁK, T.** *K některým otázkám spojeným s osobou likvidátora kapitálových obchodních společností.* Právník, 2000, č. 8
- ELIÁŠ, K.** *Etuda o prokuře.* Právník, 1993, č. 5
- ELIÁŠ, K.** *Jednatel.* Právní rádce, 1994, č. 11 a 12
- ELIÁŠ, K.** *Znovu o jednatelích aneb chvála pozitivismu.* PPP, 1996, č. 1, s. 9
- ELIÁŠ, K.** *Variabilita života a právní schémata (K souběhu pracovního poměru s členstvím ve statutárním orgánu obchodní korporace).* Obchodněprávní revue, 2009, roč. 1, č. 10, s.271-278.
- FALDYNA, F.** *Právní osoba a její právní jednání a odpovědnost.* Právo a podnikání, 2001, č. 2;
- FEKETE, I.** *Predbežná spoločnosť s ručením obmedzeným.* Poradca [online]. 2006, 11, [cit. 2011-05-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.poradca.sk/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=55820>>.
- HRABA, Z.** *Odpovědnost prokuristy za nečinnost při řízení podniku.* Obchodní právo, 2008, č. 2
- JABLONKA, B.** *Podpis na zmenke z pohľadu viazanosti konajúcich osôb,* Právní rozhledy 8/2003, s. 424
- LAMAČKA, J.** *Postavenie prokuristu versus postavenie likvidátora počas likvidácie spoločnosti.* In: Bulletin slovenskej advokácie č. 7 – 8/2010, str. 43 až 47
- LISSE, L.** *K prokuře.* Právní rádce, 2008, č. 3, s. 24
- NESNÍDAL, J.** *Zastoupení podnikatele na základě plné moci.* Poradce [online]. 2006, 6, [cit. 2011-05-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=63152&zor=1>>.
- OBERTO VÁ, A., LASÁK, J.:** *Prokura v judikatuře českých soudů.* Soudní rozhledy, 2010, č. 5, s. 165 an.
- PLÍVA, S.** *Některé změny v obecných ustanoveních obchodního zákoníku.* Právo a podnikání, 2001, č. 11
- PLÍVA, S.** *Právní jednání podnikatele.* Právo a podnikání, 1993, č. 9
- PLÍVA, S.** *K některým otázkám § 14 a § 15 obchodního zákoníku.* Právo a podnikání, 2005, č. 9
- PELIKÁNOVÁ, I.** *Subjekt v obchodním právu.* Právo a podnikání, 1993, č. 2
- RADA, I.** *Statutární orgány obchodních společností.* Právo a podnikání, 2001, č. 10

- RADA, I.** *Souběh znovu a jinak.* Právní rádce, XVII, 2009, č. 6, s. 4 an.
- ŘEHÁČEK, O.** *Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti.* Bulletin advokacie. 2008 č. 5, str. 22 an
- ŘEHÁČEK, O.** *K novému pohledu na jednání členů představenstva akciové společnosti v judikatuře Nejvyššího soudu ČR.* Obchodní právo, XVII, 2008, č. 11, s. 2 an.
- SPÁČIL, J.** *Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci.* Právo a podnikání, 1996, č. 1
- SPRINZ, P.** *Normativní povaha soudních rozhodnutí, její význam a další vybrané aspekty.* In *Fenomén judikatury v právu.* Sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2009. Olomouc: Leges, 2010. str. 55 až 63
- ŠTENGLOVÁ, I.,** *Ještě několik poznámek k zákonnému zastoupení obchodní společnosti či družstva členem statutárního orgánu,* Obchodněprávní revue, 2009, č. 4, str. 102 až 107
- ŠTENGLOVÁ, I., ČECH, P.** *K rozhodování jediného společníka.* Právní rádce, 2008, č. 9.
- TOMSA, M.** *Vázanost podnikatele jednáním zástupce v obchodních vztazích na základě zákonného zmocnění.* Obchodní právo, 1999, č. 1
- TOMSA, M.** *Obchodní závazky a nový občanský zákoník..* Obchodní právo, 2009, č. 7, str. 3 až 15
- UHLÍŘ, D.** *Proč neschválit nový občanský kodex.* Právo & Justice. Lidové noviny. 14.2.2011, s. 32
- VÁČOK, J.** *Mali by cestu v práve určovat soudne rozhodnutia?* In *Fenomén judikatury v právu.* Sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2009. Olomouc: Leges, 2010. str. 47 až 55
- VOJTEK, P.** *Potřetí k judikatuře Nejvyššího soudu neschválené k publikaci v „zelené sbírce“,* Soudní rozhledy, 2005, č. 12, s. 437
- ZAHRADNÍČKOVÁ, M.** *Právní jednání podnikatelů.* Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 20

Judikatura

NS ČR zo dňa 30. apríla 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97
NS ČR zo dňa 17. novembra 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/1998
NS ČR zo dňa 9. mája 2000, sp. zn. 32 Cdo 2644/99
NS ČR zo dňa 4. decembra 2000, sp. zn. 22 Cdo 1134/2000
NS ČR zo dňa 5. februára 2002, sp. zn. 29 Cdo 993/2000
NS ČR zo dňa 20. augusta 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002
NS ČR zo dňa 7. mája 2003, sp. zn. 29 Odo 430/2002
NS ČR zo dňa 29. januára 2004, sp. zn. 32 Odo 967/2002
NS ČR zo dňa 17. februára 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003
NS ČR zo dňa 26. októbra 2004, sp. zn. 29 Odo 34/2004
NS ČR zo dňa 22. februára 2005, sp. zn. 29 Odo 161/2004
NS ČR zo dňa 29. novembra 2005, sp. zn. 29 Odo 1061/2004
NS ČR zo dňa 22. marca 2006, sp. zn. 29 Odo 1635/2005
NS ČR zo dňa 26. septembra 2006, sp. zn. 5 Tdo 1096/2006
NS ČR zo dňa 21. februára 2007, sp. zn. 32 Odo 302/2004
NS ČR zo dňa 27. februára 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005
NS ČR zo dňa 7. marca 2007, sp. zn. 32 Odo 1352/2005
NS ČR zo dňa 24. mája 2007, sp. zn. 29 Odo 501/2006
NS ČR zo dňa 28. júna 2007, sp. zn. 30 Cdo 665/2006
NS ČR zo dňa 29. novembra 2007, sp. zn. 29 Odo 965/2006
NS ČR zo dňa 13. decembra 2007, sp. zn. 21 Cdo 265/2007
NS ČR zo dňa 28. mája 2008, sp. zn. 32 Odo 629/2006
NS ČR zo dňa 30. júla 2008, sp. zn. 8 Tdo 633/2008
NS ČR zo dňa 29. októbra 2008, sp. zn. 29 Odo 1620/2006
NS ČR zo dňa 30. októbra 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008
NS ČR zo dňa 11. novembra 2008, sp. zn. 28 Cdo 3790/2008
NS ČR zo dňa 7. mája 2009, sp. zn. 29 Cdo 4553/2008
NS ČR zo dňa 20. januára 2011, sp. zn. 29 Cdo 3922/2008

NS ČR zo dňa 25. augusta 2010, sp. zn. 33 Cdo 5240/2008
NS ČR zo dňa 23. júna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2008/2007
NS ČR zo dňa 2. septembra 2009, sp. zn. 29 Cdo 3526/2007
Vrchní soud v Praze zo dňa 4. mája 2009, sp. zn. 7 Cmo 471/2008
NS ČR zo dňa 24. februára 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008
NS ČR zo dňa 27. mája 2009, sp. zn. 29 Cdo 4553/2008
NS ČR zo dňa 14. apríla 2010, sp. zn. 29 Cdo 569/2008
NS ČR zo dňa 29. apríla 2010, sp. zn. 29 Cdo 2994/2008
NS ČR zo dňa 20. mája 2010, sp. zn. 29 Cdo 910/2009
NS ČR zo dňa 20. októbra 2010, sp. zn. 29 Cdo 2636/2009
NS ČR zo dňa 25. januára 2011, sp. zn. 32 Cdo 4133/2009

- súbeh

NS ČR zo dňa 29. júna 1999, sp. zn. 33 Cdo 1732/98
NS ČR zo dňa 28. marca 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005
NS ČR zo dňa 15. októbra 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006
NS ČR zo dňa 23. júna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2008/2007
NS ČR zo dňa 15. decembra 2009, sp. zn. 23 Cdo 5519/2007

- k § 15 obch. zák.

Vrchný súd v Prahe 9 Cmo 600/1997, in Právní praxe v podnikání 2000, č. 5, str. 19
NS ČR, sp. zn. 33 Cdo 2839/1999
NS ČR zo dňa 18. apríla 2006, sp. zn. 32 Odo 317/2005
NS ČR zo dňa 30. marca 2010, sp. zn. 23 Cdo 635/2008
NS ČR zo dňa 23. júna 2008, sp. zn. 32 Cdo 1161/2008
NS ČR zo dňa 01. septembra 2008, sp. zn. 32 Cdo 2004/2008
NS ČR zo dňa 15. júla 2008, sp. zn. 28 Cdo 2550/2008
NS ČR zo dňa 01. júla 2009, sp. zn. 28 Cdo 2713/2008

- k § 14, § 13 odst. 3 obch. zák.

NS ČR zo dňa 2. januára 2003, sp. zn. 32 Odo 99/2002
Krajský súd v Hradci Králové - 19 Co 495/2002, in Soudní rozhledy, č. 12/2003

NS ČR zo dňa 17. februára 2004, sp. zn. 11 Tdo 972/2003
NS ČR zo dňa 29. januára 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003
NS ČR zo dňa 29. októbra 2008, sp. zn. 29 Odo 1308/2006
NS ČR zo dňa 19. februára 2008, sp. zn. 32 Odo 1428/2006
NS ČR zo dňa 25. novembra 2009, sp. zn. 23 Cdo 2713/2009
NS ČR zo dňa 28. apríla 2010, sp. zn. 29 Cdo 2720/2009
NS ČR zo dňa 18. decembra 2003, sp. zn. 21 Cdo 1269/2003
Vrchný súd v Prahe zo dňa 29. novembra 2004, sp. zn. 7 Cmo 89/2004

- k § 16 obch. zák.

NS ČR zo dňa 10. októbra 2000, sp. zn. 29 Odo 939/2000
NS ČR zo dňa 11. mája 2005, sp. zn. 32 Odo 1026/2004
NS ČR zo dňa 7. decembra 2005, sp. zn. 32 Odo 1144/2004
NS ČR zo dňa 31. mája 2007, sp. zn. 32 Odo 81/2007
NS ČR zo dňa 1. septembra 2008, sp. zn. 32 Cdo 669/2008
NS ČR zo dňa 30. októbra 2009, sp. zn. 23 Cdo 28/2008

Acting on Behalf of Legal Entity

SUMMARY

The thesis deals with an acting on behalf of legal entity. Its aim is not to produce a comprehensive elaboration on the subject matter but to focus on judicial decisions of the higher courts with an effort to fill in gaps in legislation and to clarify dubious parts of the legal text.

Chapter One is introductory and defines basic institutes used in the thesis such as management of the company, acting on behalf of legal entity and decision-making.

Chapter Two examines an acting on behalf of the corporation by its corporate agent, a set manner of acting, its limitation and consequences of a concurrence of the agents. The chapter briefly mentions an acting in the name of a company before its incorporation and some aspects of powers of a proctor.

Chapter Three concentrates on a representation of a legal entity with focus on a substantive representation. In its beginning, there is a brief characterization of a statutory representation and a representation under the power of attorney. Subsequently, the chapter describes individual types of representation by – a chief executive of the structural unit of the legal entity (s. 13/3 of the Commercial Code), a person authorized to certain conduct (s. 15), other person currently present in business premises (s. 16). Finally, it deals with a representation under the power of attorney and a proctor as a representative of the corporation acting for the corporation within the scope of corporate business.

Chapter Four provides an outline of relevant Czech case law and discusses its position in Czech Commercial Law.

Chapter Five concentrates on drafts of Commercial Code and Civil Code and considers the proposed changes.

RESUMÉ

Predmetom diplomovej práce je právne konanie podnikateľa. Nejedná sa pritom o komplexné spracovanie celej matérie tejto problematiky, skôr o zameranie sa na judikatúru vyšších súdov v snahe o zaplnenie nejasných či problematických miest zákonnej úpravy.

V úvode práce je právne konanie podnikateľa definované na kontraste s obchodným vedením a rozhodovaním.

Druhá kapitola sa zaoberá priamym konaním podnikateľa – právnickej osoby jej štatutárnym orgánom, určeným spôsobom konania v kontraste k obmedzeniu konateľského oprávnenia a následkom súbehu oprávnení konať menom podnikateľa. Stručne je tiež zmienené konanie menom spoločnosti pred jej vznikom a niektoré aspekty konateľského oprávnenia likvidátora.

V tretej kapitole je rozobraté zastúpenie podnikateľa so zameraním na hmotnoprávne zastúpenie. Na začiatku je rozlíšené a stručne charakterizované zastúpenie zmluvné a zákonné. Ďalej sa kapitola venuje jednotlivým jeho typom, a to konkrétne konaniu vedúceho odštepného závodu alebo inej organizačnej zložky podniku (§ 13 odst. 3 obch. zákonníka), zastúpeniu osobou podnikateľom poverenou k určitej činnosti (§ 15 obch. zákonníka) a konaniu inej osoby nachádzajúcej sa v prevádzkarni (§ 16 obch. zákonníka). Zmluvné zastúpenie podnikateľa a jeho špecifický typ, prokúra (§ 14 obch. zákonníka), sú uvedené na konci.

Štvrtá kapitola je zameraná na rozbor povahy a postavenia judikatúry v českom obchodnom práve. Dôvodom zaradenia tejto kapitoly bolo hojné využitie judikátorného výkladu v texte práce.

Predmetom poslednej kapitoly je navrhovaná úprava právneho konania v rekodifikačných prácach súkromného práva, návrhu občianskeho zákonníka a zákona o obchodných spoločnostiach a družstvách.

Zoznam kľúčových slov:

podnikateľ, právne konanie, štatutárny orgán, zastúpenie, prokúra

legal entity, legal act, statutory body, representation, proctor